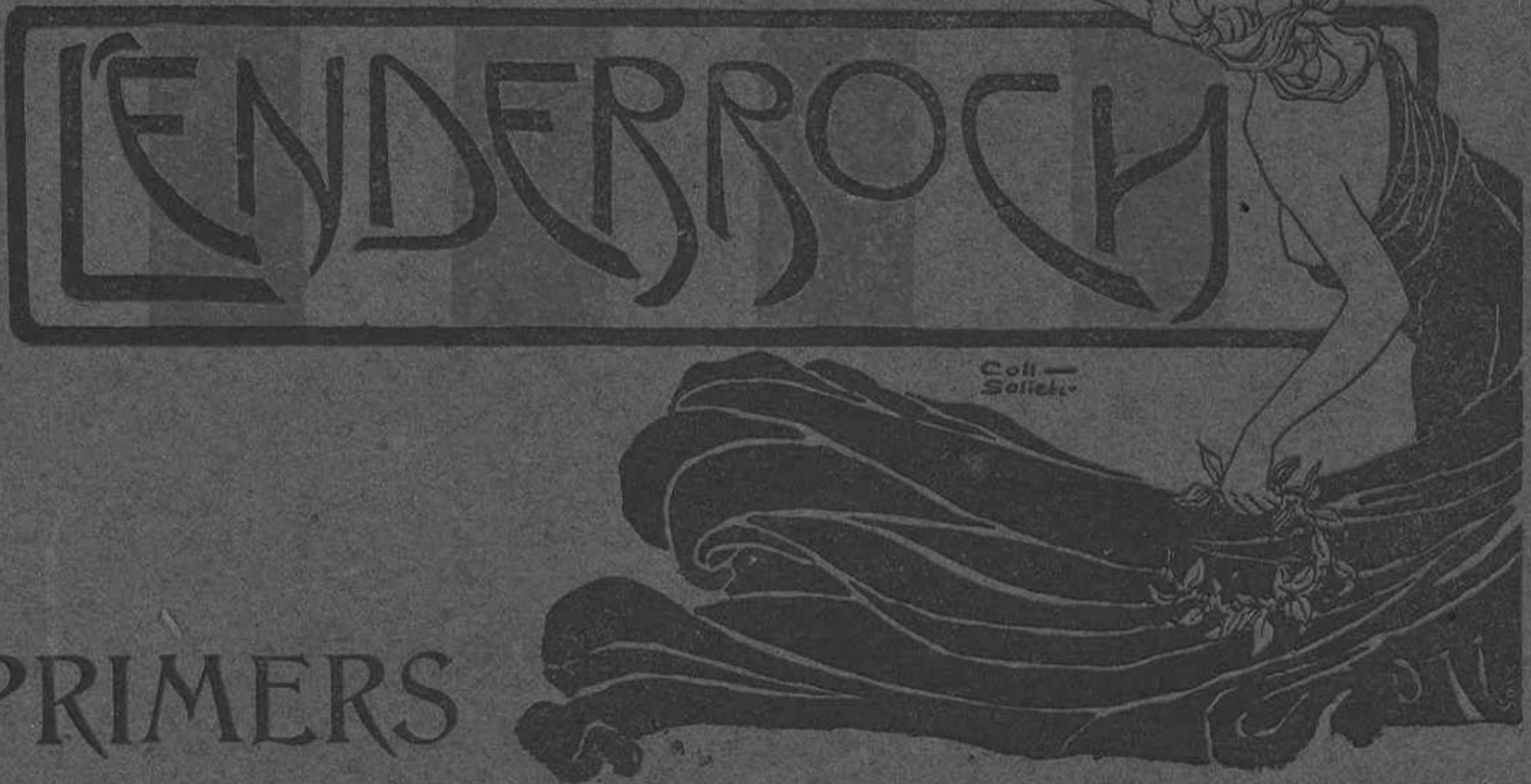

NÚMERO EXTRAORDINARI

DE

PRIMERS

JOCHS FLORALS

9 MAIG DE 1902

Una pesseta

L'enderroch

NÚMERO EXTRAORDINARI

ARTS ☼ PATRIA ☼ DEMOCRACIA

Redacció y Administració, "Pescaderías Viejas" núm. 8

Preu d'aquest número: UNA PESSETA

SUMARI

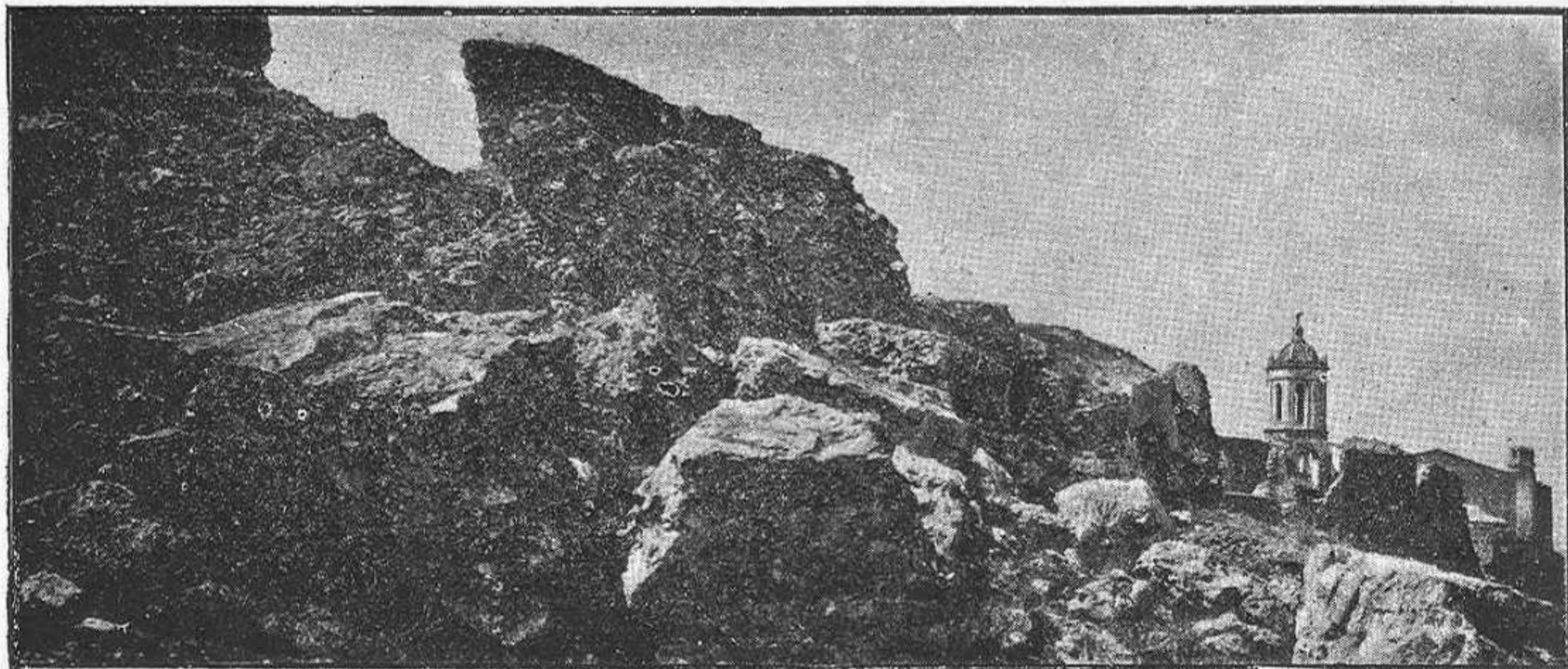
TEXT

1. *Els nostres Jochs Florals.*—2. *Discurs del President del Jurat*, En Joseph Franquesa y Gomis.—
 3. *Memoria del Secretari del Jurat*, En Francesch Balari.—4. **Premi de la Flor Natural: Seculars**, per En Joseph Carner.—5. **Accésit: Hivern de l'ànima**, per En Ramón Suriñach Baell.—6. **Premi de la Excm. Diputació Provincial: Lo fratricidi comtal**, per En F. Ubach y Vinyeta.—7. **Premi del Casino Gerundense: A un amich**, per En Ramón Suriñach Baell.—
 8. **Premi de la Comissió de festes: Aniversari de Gloria**, per En Joseph Franquet y Serra.—
 9. **Premi de la Lliga Catalanista: Rondalla de Sanch**, per En Joseph Carner.—10. **Premi d'En J. Berga: Goigs en llahor de St. Narcís, bisbe y mártir, etc.**, per En J. Franquet y Serra.—
 11. **Accésit: Goigs en llahor de St. Narcís, bisbe y martre, etc.**, per En Salvador Roca, prebere.—12. **Premi d'En Lluís Plá: Auba d'Amor**, per N' Antón Busquets y Punset.—13. **Accésit: Amorosa**, per N' Antón Busquets y Punset.—14. **Premi d'En B. Ciurana: A mon Deu**, per En Pere Roca y Jordá.—15. **Accésit: Impresions d'istiu**, per N' Emili Serrat Banquells.—16. **Premi d'En Francesch Camplá: La tarda**, per N' Eduard Girbal Jaume.—17. **Premi d'En Xavier Montsalvatje: La Por del Bagís**, per N' Antón Busquets y Punset.—18. **Premi d'En Lleó Audouard: Lo mal de caixa**, per En Cassimir Ribó y Malla.—19. **Premi d'En E. Adroher: ¡Setze anys!** per En Joseph Franquet y Serra.—20. *Discurs de gracias*, per En Frederich Gircós.
- Punts sobre unas iis*, per En Joseph Maria Vallés y Ribot.—*Pensaments en vers*, per N' Albert Llanas.—*Lo que convé*, per En Lluís Via.—*Las festas de Girona (Somni)*, per N' Albert Balari Galí.—*Impressió*, per En Joseph Morató y Grau.

GRAVATS

Ruinas de la torre Gironella, Passeig de la Devesa y Vista de Girona desde Sant Daniel, fotografias de Amis Unal.—*En Joseph Franquesa y Gomis*, president del Jurat Calificador, de fotografia.—*En Joseph Carner*, guanyador de la Flor Natural, de fotografia.—*Na Maria del Remey de Prat y Roure*, reyna de la festa, de fotografia.—*Planas artísticas*. Dibuijos de R. Casas: *La Parisenca*.—*La Model*.—*La fi de sigle*.—*Molinera de la Galette*.

Els nostres Jochs Florals

Pera evitarnos la enutjosa tasca de parlar de nosaltres meteixos, copièm textualment de **LA RENAIXENSA** del dia 12 del corrent maig, edició del mati, la relació que fa dels nostres Jochs Florals ab lo titol de

JOCHS FLORALS Á GIRONA

'han celebrat los Jochs Florals, iniciats pel setmanari catalanista **L' ENDERROCH** al quin han cooperat varias entitats y personalitats catalanistas.

Ja avans de comensar la Festa lo Teatre Principal estava plé d' elegant y escullida concurrencia, atreta por la novetat de la proclamació de Reyna de la Festa, quin trono s' aixecaba en mitj de l' escenari, voltat de plantas y flors y abrigat en los plechs de la bandera de las quatre barras.

A tres quarts d' onze del matí l' honorable patrici y mestre en Gay Saber, en Joseph Franquesa y Gomis, obrí la funció ab un bellíssim discurs en lo quin, glosant lo tema d' una balada alemanya «Los morts van depressa», "aplicat als pobles, demostrá en brillants periodes y en poéticas imatges, que si hi ha pobles que van depressa á la descomposició y á la mort, n' hi ha d' altres com Catalunya qu' encara viuhén, per més que pesi sobre d' ella un hivern perpétuo y que la primavera no li somrigui com somriu en la naturalesa tots los anys al arribar lo mes de las flors. Lo magnífich parlament del senyor Franquesa fou rebut ab una salva de picaments de mans.

Lo Secretari del Jurat, senyor Balari, llegí una memoria sobre 'l veredicté del Jurat, en la quina, en frase poética é inspirada, se glosan los lemas de Patria, Fé y Amor, passant á obrir los plechs corresponents á las composicions premiadas.

Don Joseph Carner obtingué la Flor Natural de la quina feu ofrena á la jove y be-

llíssima senyoreta na Maria del Remey de Prat y Roure, que als acorts de la música y entre xardorosos aplaudiments, fou acompanyada á son sitial d'honor, lluhint rich trajo blanch y ayrosa mantellina del meteix color, pera desde ell, fer entrega als autors llorejats dels premis merescuts.

Los autors premiats son los següents: don Joseph Carner, flor natural y premi de la Lliga Catalanista; don F. Ubach y Vinyeta, premi de la Diputació; don R. Suriyach, qui ha tingut també un accéssit á la flor natural, premi del «Casino Gerundense»; don Joseph Franquet y Serra, premi de la Comissió de Festas, d'en Berga, y de don E. Adroher; don A. Busquets y Punset, premi y accéssit del senyor Pla y premi del senyor Montsalvatje; don Eduard Girbal Jaume, premi del senyor Camplá; don Cassimir Ribó y Malla, premi del senyor Audouard, y don Pere Roca y Jordá, premi del senyor Ciurana. Han obtingut ademés accéssits los senyors don Salvador Roca, pbre., y don E. Serrat y Banquells.

Clogué l'acte, ab un ocurrent y oportú discurs de gracias, lo Secretari de la Comissió organitzadora don Frederich Gircós, quins conceptes patriótics foren calurosament aplaudits.

Las poesías premiadas foren en general ben llegidas, y d'algunas fou exigida la repetició, particularment de la titolada *Rondalla de Sanch*, glosa de la cansó «Los Segadors», qu'entussiasmá á la concurrencia y que fou admirablement llegida per lo primer actor senyor Salvat.

En conjunt l'acte ha resultat espléndit é imponent y la nota patriótica ha predominat com sempre en tals festas, fent desitjar la seva repetició.

DISCURS

del President del Jurat Calificador, en

JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS

SENYORS:

Hi ha una hermosa balada alemanya, de Bürger, ja popular en aquella terra, que diu per responement de cada una de sas posadas: «Los morts van depressa!» Y, com de fet, res se descompón tan aviat com lo cos d'un cadavre. A las pocas horas de serho, sa naturalesa, potser ja poch robusta y sana, 's corromp y infecta'l lloch que avans animava ó alegrava ab sa presencia; al endemá la mateixa familia, qu'es qui més l'estima, 's dona pressa per allunyarsel y enterrarlo; al cap d'uns quants mesos no quedan en la fossa sino miserables despallas sense forma, perdentse fins l'ombra de la existencia humana reduhida ab prou feynas á un grapat de terra. Es una veritat implacable, pero una gran veritat: «Los morts van depressa!»

Y es així mateix certíssim que aixó que passa en la mort dels homes succeheix també en la mort dels pobles. Quan cau una nacionalitat, no quan s'ajup algún temps pera redressarse un altre día, sino quan cau morta de debó perque s'ha extingit tot lo que constituí son caràcter, perque ja ha agotat sos ideals y s'avé ab tota lley de subjeccions, perque ja ni té cor pera lluytar ni esperit pera protestar contra'ls que l'acaban, llavors també corra depressa, depressa cap á la descomposició, cap al aniquilament, cap al oblit qu'es la fossa dels pobles.

Aquesta mateixa veritat es una prova evident de que la Patria Catalana no ha de comptarshi entre aqueixos pobles, y de que, á despit de tot, Catalunya, la gran Catalunya tal com la recordém al repassar sa historia y tal com la fantasiém al idear son pervenir, no ha mort encara ni pot morir ja, quan ha resistit dos sigles de lligáms y d'opressions de tota mena, sense que no sols no s'haja descompost, sino que en l'ordre material ha trovat recursos pera presentarse avuy encara més rica y més enlluhernadora que may.

Ab lo depressa que van los pobles morts, si nostra patria realment ho fos de morta, prou temps ha passat perque ja no n'quedés ni'l rastre. Res tenen que veure ab la mort las ombres ab que per desgracia la veyém molts cops envolta. L'infortuni, la persecució no es la mort. Travalla y aixó es senyal de que encara viu son cos; canta y aixó es senyal de que encara viu la seva ánima.

De que sab treballar, be n'es prou exemple l'esplet de materials riquesas, que son las úniques que li han quedat; y que no ha d'agrahir á ningú, sino á sí mateixa. De que sab cantar, bé n'es bella mostra la encisadora veu de tant de poeta com á cada punt nos embadaleix ab la armonía de sos delitosos poemas y refiledas.

Y si'ls cants dels poetas venen á ser la expressió més clara dels sentiments d'un poble, voleu major signe de cultura que'l de fomentar las festas en que'ls poetas de la terra troban nova ocasió d'entonar sos himnes á las bellesas de nostres camps y á las grandesas de nostra rassa? Y una vegada identificats ab ells y encomanat son en-

tussiasme, voleu compliment de deute més sagrat que'l desaludar ab respecte la escola que'ls ha ensenyat tanta hermosura, obrintlos la font de la inspiració que avans aquí era desconeguda?

Perque, senyors, seríam uns mal-agrahits si no reconeguessem tot lo que la nostra patria li deu á la festa dels Jochs Florals de Barcelona, restaurada al any 1859. Lo día de sa restauració será pera nosaltres lo día més gloriós del sígle XIX. L'arbre que en aquell día fou plantat per nostres mestres venerables es l'ar-

salvació y de vida, úniques capassas de regenerar y de sostenir als grans pobles y que's diuhen: l' *Amor*, la *Fe* y la *Patria*.

Desde allavors que oreja á Catalunya la alenada d'un ayre sanítós que avans no s'hi sentía. Dels Jochs Florals arrenca no solzament la poesia y la literatura que ja es enveja de las altrás, sino tot lo moviment artístich que ab llegítim orgull podém mostrar y totas aqueixas valentas manifestacions que en favor de casa nostra s'deixan sentir en lo sever camp de la ciencia; en la Historia, en lo Dret y fins en la Filosofia. Y dels Jochs Florals arrenca, en fi, tota la nostra revivalla política que no té res que veure ab cap dels altres partits existents, verdader despertar d'un poble, que, després

EN JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS
PRESIDENT DEL JURAT CALIFICADOR,
MESTRE EN GAY SABER Y CATEDRÀTICH Á LA UNIVERSITAT
DE BARCELONA

bre sagrat que no fereix lo llamp. Ditxosos los ulls que'l vejéren néixer y avuy admiran sa espléndida florida! Més ditxosos encara 'ls que podran contemplar tots los seus fruyts quan Deu senyali l' hora de tornar en realitat las nostras esperansas!

Catalunya no ha mort, pero ana va sense remissió á extingir tota sa vida intelectual, com ja s'havía extingit la política, si la Providencia no li hagués enviat en bon hora la idea de la creació d'eixa festa, sobre la qual rajaren del cel las tres deus fecondas de

d'un llarch ensopiment, pateix fam de justícia y set de llibertat y que's redressa pera fer entendre d'una vegada que'ls ciutadans d'una regió no son cap remat de moltons que hajan de seguir los crits ó 'ls cops de fona dels pastors, sense saber ahont los portan.

Tot lo que en la esfera moral denota actualment a Catalunya forsa y vida, tot directa ó indirectament ha nascut d'un meteix impuls. Las societats d'excursions, que regiran fins l'últim monument de las etats passadas y'ls centres de propaganda qu'escampan la nova doctrina fins al últim recó de la estimada terra, los teatres ahont s'entusiasman las multituds y las academias ahont qüestionan los erudits; las associacions musicals que estudian las obras dels grans compositors y los orfeons que'ns arriuan a l'ànima ab las cançons ab que'ns vetllavan la son las nostras mares, y'ls aplechs literaris, los disputats certámens, los xardorosos meetings y las animadas assambleas, tot viu del escalf revifador de la gran lloca dels Jochs Florals que abriga son naixement sota l'ala materna, afalagantlos y posantlos al bech la sanitaosa llevar arreplegada afanyosamente entre'l desfet escampall dels escarbotats terrossos.

Donchs bé, senyors; arrencar una branca de la venerada Institució barcelonina y trasplantarla amorosament al bell mitj de la immortal Girona, al cor d'aqueixa indomable fortaleza catalana, bressol de tants héroes y tomba de tants mártirs, veyéus-aquí l'objecte que ara'ns te reunits en l'acte memorable que aném a celebrar per iniciativa del periódich catalanista L'ENDERROCH.

Uns Jochs Florals exclusivament catalans, un certámen en que, sobre la veu dels prosadors y dels historiayres d'aqueixas contradas y comtats, vibri entre una infinita varietat de tons, lo cant etern de la poesia, mare de toda idea generosa, té avuy més rahó de ser que may per tots los indrets de Catalunya, perque potser may com avuy s'ha vist aquésta desconixedora de sa sort futura y necessitada de consol.

Catalunya no ha mort, pero sembla com si a lo mellor del curs de sa existencia, s'hagués deturat damunt d'ella un hivern glassat y trist, un hivern llarch, molt llarch, que dura ja fa sigles y que tot just si alguna bona senyal llunyana ne deixa encara endevinar la fi. Coberta per la gebre la florida de sos fets gloriosos, esfulladas sas tradicions, malmesas sas costums, pansidas sas lleys y desconegudas sas empresas, no ve a ser en la vida pública més que un herm desolat al que tan sols rebrega lo pa dels mals vents y de las turbonadas.

Cada any quan ve sobre la terra'l més de Maig, l'hivern cuyta a arreconarse y la naturalesa torna a rejuvenirse. Tot se renova. La seca fusta dels arbres se veu amorosida per l'esclatar del vert fullatje, los ayres gronxan la rápida creixensa de l'espiga encara lletosa, las hortas y'ls jardins s'ubriagan en la regalada essencia de las rosas y dels lliris, los aucells guarneixen la palla de sos nius animantse per la feyna entre dolsas cantadissas, las ayguas revenen y las neus se fonen, lo vent se torna un oreig que refresca las ardors del sol, y la pluja's torna una benedicció pels camps; la joya, la pau y la alegría brollan per tot arreu y l'amor, com si fos lo sacerdot de tant agradós misteri, fins amanseix las feras que cercan sa parella y transforma los arsos en flors y los cuchs en llumenetas, tot despertant los cants y las aromas y las remors y los sospirs y las gronxadas que fan un himne espléndit de la naturalesa que sent lo renaixement d'una vida més hermosa que la perduda, como si'l gran Deu volgués ab aixó mostrar als homes la verdadera imatge de sa resurrecció futura.

Mes ay! lo Maig per Catalunya no ve may. Rodan los días, venen los anys, pasan los sigles y l'hivern no's mou y'l mal temps se perpetúa y sobre sa atmósfera emboyrada, sempre igual y sempre trista, no s'hi desfá altra pluja que la engendrada

per los insults y las calumnias, sense que's veje l' hora de que al menys una ullada generosa de sol vinga al fi á revifar son camp y tornarli sa ufanía.

L'hivern no es la mort, pero s'hi sembla molt y l'hivern moral que pesa sobre Catalunya li ha deixat després de tants anys sa autonomia perduda, sa personalitat anulada, malmés son prestigi, estroncada sa influencia en la vida política general y fins amenassadas de destrucció las arrels que la sostingueren sempre en los días de prosperitat ó de desgracia.

Per tot aixó, sense que ningú escolti sos tristos planys, més que pera ferne befa, plora solitaria y desolada sa negra desventura y's veuria abandonada de tothom, fins de molts de sos fills meteixos, si la Poesía no li hagués consagrat un altar dintre son temple, ahont la inspiració catalana, com una llántia benehida, crema sempre pera donar sa llum y comunicar son foch als devots que venen á ferli companyia pera cantar sa gloria y escampar pel mon sa fama inmaculada.

Dintre aqueix temple de la Poesía celebrém avuy nostres Jochs Florals: ell es lo redós adorable ahont viu eternament la primavera, ahont l'ánima s'assoleya en los raigs de la llum més pura y ahont los concerts de las liras no deixan may de festejar á la Fe, que sembla ja volguer fugir dels homes, á la Patria que quant més sofreix es quan sembla més hermosa y al Amor que fa un cel de la terra y lliga y agermana las més allunyadas rassas ab lo dolcíssim llas de sas lleys divinas.

Fruimne, donchs, dintre d'aqueix sagrat alberch, d'aquesta festa, tota catalana. Y pera que'l goig sia complert, pera que cap mala alenada vinga á pansir las nostras flors y á pertorbar nostra ventura, barrém bé las portas y no'ns recordém per un instant de las miserias d'allí fora, de las ratxas d'odi y mala voluntat que governants funestos atían contra una terra que no demana res que no's tinga ben guanyat.

Sembla impossible tanta ceguera. Tots los grans polítichs y tots los filosofhs del mon donan llarga durada á las bonas relacions entre'ls governs y'ls súbdits sols quan las hi serveix de lligam la cordialitat, l'afecte, la simpatía, l'amor. Donchs á Espanya l'han donada per entendre que'l fonament del poder está en la energia, la forsa, la imposició. Los resultats han sigut sempre desastrosos, las pérduas causadas per tan incomprendible sistema han sigut formidables, pero'ls nostres famosos estadistas encara no s'han deixat convencer y continúan ab gran satisfacció pregonant las ventatjas de la violencia y del cástich.

Sembla que l'afany dels catalanistas sia posarse dintre de la ley, y'l dels que governan posárlosen fora, y d'aquí la corrent de mútua antipatía, atiada moltes vegadas per gent parlamentaria que coneix tan bé l'estat de la qüestió com si s'hagués entaulat á la Xina. Al cap y al últim lo catalanisme es una idea honrada y salvadora, que més que la expressió y'l cástich mereix l'estudi y'l detingut exámen de la gent pensadora. Volguer pera Catalunya lo restabliment d'una autonomia que ha tingut durant cent anys dintre d'Espanya: volguer lo reconeixement d'una llengua tant rica com la que parlém, en la que nostre Eximenis trobá prou bellas expressions pera ferne'l *Llibre dels Angels* y en la que l'almogávar de Peralada, lo bon Muntaner, descrigué las épicas jornadas de la expedició al Orient, y que avuy no se la creu digne de ressonar per las escolas ni de cansar los fils telegráfichs: volguer que las lleys perque s'han de regir nostras familias nos las reformém nosaltres sense la intervenció del diputat per Villagarcía ó per Cantalapedra: volguer tot lo que'l catalanisme té oficialmet declarat; s'ha de confesar que si es un crim, es un crim que hem comés altras vegadas ab l'assentiment dels monarcas espanyols, y que si així s'creu de bona fe, Espanya es la nació més atrassada de la terra.

Pero no parlém ja una paraula més contra aqueixas prevencions enutjosas. Tanquém la porta á tot lo que no sía desitj de benestar y esperansa de victoria. Oblidém las tenebras en aquesta festa de llum y de poesia. Que'ls Jochs Florals vingan á fer brotada anyal en aquesta ciutat sempre invencible y sempre generosa, que si sab obrir son cor al que de bona fe demana la amistat, sab obrir fins las tombas pera aterrar ab sas bafaradas de mort als injustos enemichs. Que la cullita de sos poemas sía cada any més esplén lida pera poguer ser digne pariona de la dels travalls històrichs que ha vingut premiant fins ara vostra antiga «Associació Literaria.» Que, en fi, cada cop que's celebri la festa, coroni la ciutat com un arch de Sant Martí un raig de goig y de ventura, mentres vetllan per sa salvació com duas guaytas gelosas la superba torre de la Catedral y la escapsada punta del gloriós Sant Feliu. Y que'ls cants dels poetas, ajuntantse á las remors primaverales de vostres rius y de vostras devesas, sían com lo refilar dels rossinyols, que fins cantant á l'ombra de la nit senyalan que'l día s'acosta y que l'imperi de la llum arriba!

HE DIT.

Memoria

del Secretari del Jurat Calificador, en

FRANCESCH BALARI GALÍ

SENYORAS, SENYORS:

AL donar compte breument dels treballs qu' aquest Jurat ha premiat ab tota la justícia qu' en consciencia era de lley, ab tota la imparcialitat de criteri que 's mereixian las sevas condicions que las feyan meritorias, me cap la satisfacció de poguer declarar que no ha sigut infructuosa la crida que ab aquets Jochs Florals hem fet als conreuhadors de la nostra gaya ciencia; no sóls no ha estat infructuosa, sino fértil y feconda la cullita que 'ns hadat, puig que á pesar del plasso curt, que degut á la premura del temps, tinguerem que senyalar al concurs de composicions á n' aquest Certamen, han sigut en nombre de 183 las que s' han rebut optant als 15 premis que s' oferian. Cap d' ells ha quedat desert, y encara ademés se 'ns han enviat dos altres treballs, que per son caràcter més científich que literari, ha cregut el Jurat Calificador, que ab tot y ser notablement recomanables per sas bonas condicions y mérits, no podían entrar en concurs per no haberhi oferta de cap premi al quin poguessin fer opció treballs d' aquella naturalesa.

Tampoch s' havían adjudicat els premis oferts per l' Excelentíssim Ajuntament d' aquesta ciutat, per el *Got y Porró*, per don Prudenci Bertrana y per don Esteve Adroher, creyent el Jurat en son lleal saber y entendre, que á cap d' ells s' habian presentat treballs de mérit sufficient pera mereixer esser distingits en una forma ó altre, pero en virtut de las comunicacions que l' Excelentíssim Ajuntament y don Esteve Adroher ens han dirigit, manifestant sa voluntat de que fossin adjudicats els premis de que respectivament eran ofertors, á las millors composicions

de tema lliure que 's mereixessin aytal distinció, en defecte de las que expressament á ells obtavan, 'l Jurat Calificador s' ha cregut en el cas de modificar el veredicté primitiu en la següent forma.

Premi de la flor natural, á la composició núm. 177, que porta per títol SECULARS; L.: «Poëte aux longs regards», y un *Accéssit*, á la núm. 19, titolada HIVERN DE L' ANIMA; L.: «Desolació.»

Premi de l' Exma. Diputació Provincial.—Núm. 123, LO FRATRICIDI COMPTAL; L.: «Ubi est Abel frater tuus?»

Premi del Exm. Ajuntament de Girona.—No s' adjudica.

Premi del «Casino Gerundense».—Número 20, A UN AMICH; L.: «Epístola.»

Premi de la Comissió de festas.—Número 166, ANIVERSARI DE GLORIA; L.: «Festa típica de Girona.»

Premi de la «Lliga Catalanista de Girona».—Núm. 72, RONDALLA DE SANCH; L.: «Ahír, avuy y demá.»

Premi de don Joseph Berga.—Núm. 139, GOIGS EN LLAHOR DE SANT NARCÍS, BISBE Y MÁRTIR, PATRÓ DEL BISBAT DE GIRONA; L.: «Decus Gerundæ ac Patriæ.»

Accéssit.—Núm. 121, GOIGS EN LLAHOR DE SANT NARCÍS, BISBE Y MARTRE, PATRÓ DE GERONA; L.: «Decus Gerundæ ac Patriæ.»

Premi de don Lluís Plá.—Núm. 71, AUBA D' AMOR; L.: «Ma juvenesa també té somnis sense dormir.»

Accéssit.—Núm. 96, AMOROSA; L.: «Del camp.»

Premi de don Benet de Ciurana.—Número 15, A MON DEU; L.: «Penediment.»

Accéssit.—Núm. 54, IMPRESIONS D' ISTIU; L.: «Marineras.»

Premi del Got y Porró.—No s' adjudica.

Premi de don Francesch Camplá.—Número 43, LA TARDA; L.: «¡Oh, si las flores duermen, qué dulcísimo sueño!»

Premi de don Xavier Montsalvatje.—Número 109, LA POR DEL BAGÍS; L.: «Recorts d' una nit.»

Premi de don Lleó Audouard.—Número 132, LO MAL DE CAIXAL; L.: «¡Ay! ay! ay!»

Premi de don Prudenci Bertrana.—No s' adjudica.

Premi de don Esteve Adroher.—Número 129, ¡SETZE ANYS!; L.: «Primerenca, primerenca com la flor del atmetller.»

Si bé entre aquestes composicions premiadas no hi ha tal vegada cap obra capdal ó mostra d'un nou geni, ni cap manifestació portentosa de bellesa; com sempre estéticament es difícil d'enlayrarse fins á las regions sublimes de lo que no cab en midas; de lo que no 's pot encloure en la mirada del home; com d'excels y de sublim ne passa un sol exemplar de l'una centuria á l'altra; com son pochs els fills segellats per Deu com astres de diví geni; com escassejan els sòls dintre l'espai infinit de la labor que fa l'home perseguint sense descans l'ideal de la bellesa; com per força ha de ser axis pera que lo gran sigui gran, comparat ab tot lo altre;... bé 'ns podém dar per contents si dintre la nostra esfera hem pogut posar reunidas firmes que, al ser proclamadas, tant si son de noms en boga com d'artistas ignorats, prometen qu' en sa carrera han de guanyar brillantor demostrant prou vigor d'alas pera llensarse ab alé per las serenas regions del espai de la poesia.

Dintre 'l concurs qu' aquí hem fet, pera que cada hú en sa mida hi portés el seu present; oferís el seu tribut á la deua Poesía, tots tenen mérit igual si, segons las sevas forsas, hi han posat tot l'alé de son cor y de son estre.

Per aixó fer una crítica de 'ls treballs qu' hem premiat, fer ressortir els defectes y, per endavant, posar de relleu las sevas faltas, fora prevenir els esprits y fér ascoltar ab recels aquets treballs meritoris; lo que tinguin de dolent massa ho veurá cada hú al referlos de memoria; lo hermós s' imposa á lo lleig y fereix el cor mes prompte, y avisar á la adelantada qu' alló té tal y tal falta, es posar un deturador, una muralla antipática al goig d' espontaneitat ab que l'oyent se l' ascolti.

En els nostres Jochs Florals hi ha art de bona lley responguent á n' els tres temas de Patria, de Fe y d' Amor, els tres nobles sentiments que 'ns empenyen pels camins que cerquem adalerats tots els que sentim per dintre aquell afany y neguit d'exaltarnos aquí á la terra, buscant la diafanitat en regions altas y puras, hont l'ayre 's fa més suau, hont la llum se fa més clara, y hont s' aixampla més el cor respirant las armonías del concert esplendorós de tota literatura.

Y las composicions premiadas son vi-

bracions d'aquest art qu' aquets sentiments inspira.

D'art enter de plectre mascle, genial esplet de virior del gran sentiment de Patria; rosech intern y fatich del glatir en el vassallatge; y nervi, y forsa, y afany per desfer d'una pitrada injusticias de molts anys ab vindicacions sagradas, qu' han d'arribar pel seu pas, com arriba sempre al mon, per ma de l'alta justicia, el cop d'un bras bén armat, bén segur de la victoria y escudat en la rahó, que esdernega histrions y boigs quan té farta la paciencia de deixarse usurpar drets, de deixarse negar glorias, de deixarse robar béns, y d'aguantar, y de sofrir, y de morir-se, servint de befa y escarni al butxí que 'l martiritza.

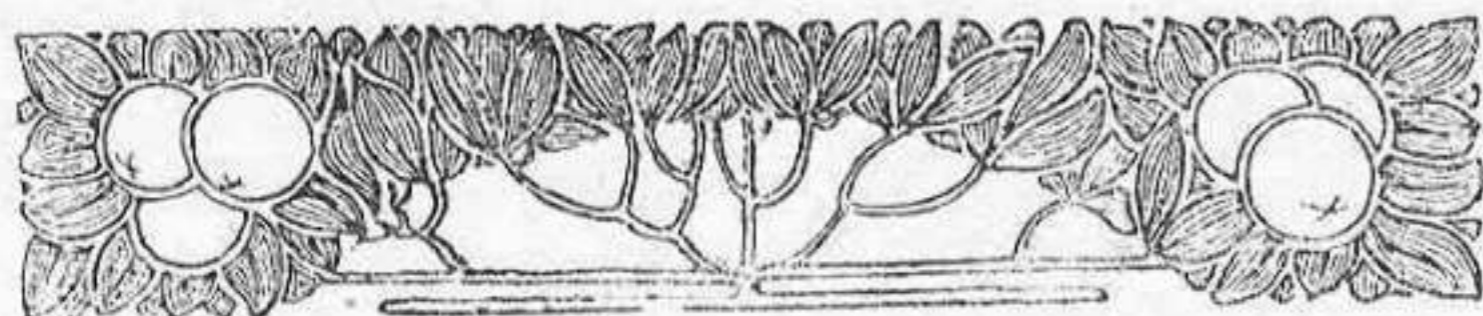
Del sentiment de la Fe; que com un sospir suau s'esbada fresch y puríssim en la mística elegía, cant sentit y anyoradís d'amors qu'están tant amunt, que l'aroma qu'ell exhala se va perdent pel espai sens poguer may assolirlo.

Del sentiment del Amor; d'aquell immaculat rés de l'ánima enamorada que daltintse de sentir prop dels batechs del seu cor els del cor per quí palpita, ab dolcesas de temor, ab poruga melangía, ab unció per aquells ulls y aquells llabis que idolatra, canta l'eterna cansó que tot cantador fa nova, ab espasmes d'emoció, ab protestas de respecte, fent de cada mot un bés, d'un esguart una manyaga, y de mitg mot mormolat, mitg cantat á cau d'orella, mitg perdut, sòls llaviejat, una complanta d'anhel, un frenesí de gaubansa, un deliqui platjeriós, un murmuri, un cántich dols, un torment, un goig, un hymne, hymne d'amor... hymne etern... l'hymne etern que vibra sempre...

No abusaré per mes temps de vostra atenció y paciencia, y deixant la descripció d'aquets sentiments qu'inspiran las ánimas dels artistas, deixaré que assaboriu galanas manifestacions d'ells ab la lectura d'aquestas poesías premiadas quins autors tot seguit aném á coneixer, ensemps que á la agraciada dama que va á ser proclamada Reyna d'esta festa pera que vingui á ocupar aquest trono presidencial, que ja l'espera.

HE DIT.

Premi de la Flox Natural

SECULARS

Poëte aux longs regards...
(V. de Laprade.)

LLUCIFER

Llucifer digué á Deu: Vensut un dia,
cayguí del Paradís fins al infern;
vaig jurar per mon nom que 'm venjaria
y avuy me venjo, Ètern.

Faré un bell cor pel home; fraticida
será, lladre y crudel;
y de crims omplirá tota sa vida,
y esglayará ab sas culpas terra y cel.

Renegarà de tú, y ab verinosa
rabia, tas aras omplirá d' afront;
ell tacará de fanch l' ànima hermosa
y com vil cuch s' enllotará pel mon.

Y Llucifer forjá desde llavoras
ab treball infinit
durant tres anys, tres días y tres horas,
granítich esperit.

Tenia del diamant la fortaleza
y era rublert de llóbrega passió;
y Llucifer, del home en l' ubriaquesa
el mal cor li posava en lloch del bó.

Y somrigué l' Etern. De la parpella
del hom feu una llágrima brollá,
y aquella perla silenciosa y bella
el cor atravessá.

PROMETHEU

A Prometheu volian castigarlo
els Inmortals, encesos per son crim,
y á una roca feresta van lligarlo;
demunt, el cel; sota sos peus, l' abim.

Un' aliga furgava en sas entranyas,
y rugia aprop seu la tempestat;

y ab pahor tremolavan las montanyas,
y creuhavan els llamps la immensitat.

El cel negre com may se removía,
era rublert de núvols el pregón;
el mar cridava al lluny, el tró corria
y vacilava el fonament del mon.

Y el vent cridava, la tempesta queya,
y rodavan penyals y roures vells;
mes, Prometheu ab el front alt els deya:
—Si ab mí han lluytat, es que soch gran com
[ells!—

HAMLET

I

Mentre pels àmbits el sol va alsantse,
mira el bell Princep el firmament,
y sent de sobte: —Dónam venjansa!—
y el blanch espectre fuig somrisent.

II

Quan cau la tarde, foll d' esperansa
á Ofelia dona petó rohent,
y sent de sobte: —Dónam venjansa!—
y el blanch espectre fuig somrisent.

III

Quan las tenebras van abaixantse,
Hamlet aixeca son vas d' argent,
y sent de sobte: —Dónam venjansa!—
y el blanch espectre fuig somrisent.

IV

Y mor el Princep. —Per ta venjansa
dongui la vida, y el cor aymant!
Malehit sías!—diu ofegantse.
Y el blanch espectre fuig sanglotant.

ROLAND

I

Quan l' exercit francés, foll d' alegría,
á Roncesvalls anávas acostant,
un brau per son esguart se distingia
entre els soldats ubriachs.
Era Roland.

II

Quan la lluyta terrible comensava
y el noble exercit s' empenyia avant,

sonant el corn un héroe l' avensava
voltat de llum de gloria.

Era Roland.

III

Quan en crudel combat retrocedian
els més braus cavallers ab crits d' espant,
un sol quedava mentres tots fugian,
un sol, brandant la espasa.

Era Roland.

—El sant Pare enutjat, á Roma 'm crida;
adeu, eterna llum de ma existencia;
ton dolcíssim esguart qu' al goig convida
ofegá l' últim crit de ma conciencia.
Mas ubriaquesas follas y afrentosas
ab fullas has cobert de llirs y rosas.—
Y mentres ell sedent d' amor la veyá,
l' hermosa Venus dolsament somreya.

—Adeu, visió ideal, santa esperansa
qu' has encisat mon cor; dona volguda,

GUANYADOR DE LA FLOR NATURAL

IV

Y quan ja la desfeta era marcada
y el penó franch pel llot aná rodant,
s' alsá un acer per última vegada
y un hom caygué ferint.

Era Roland.

qu' ab ton amor me dares la gaubansa
y ab els teus besos l' ilusió perduda!
Tú esclarires ma negra melangia,
tú á mos aspres dolors posares treva;
tú sigueres per mí l' estel que guía;
tú per mí fores l' astre rey que 's lleva!
Y mentres ell encés d' amor la veyá,
l' hermosa Venus dolsament somreya.

—¡Adeu, per sempre adeu!—

Als peus posava
de l' aymada sas armas poderosas.
Y caygué entre las herbas joguinosas

TANNHAUSER

Ans d' anársen á Roma, una vegada
aixís digué Tannhauser á l' aymada:

una flor de l' aymada. Ell avansava
per cullirla afanyós, y sens fixarshi
la creu de son espasa trepitjava.

Ans de donar la rosa un bés li feya
y la Deessa dolsament somreya.

LORENZACCIO

I

Alexandre es senyor de Florencia;
Lorenzaccio s' en vá á son costat

Y la gent al espay aixecava
un remor de renechs y oracions.
—Regna un bort en ta noble familia;
l' escorsó s' ha encauhat en ton niu!—
Y ell en tant beu més ví de Sicilia,
y Alexandre allavors riu que riu.

III

Un plansó de la vella noblesa
diu un día de furia rublert:
—Desperteu de la vostra ubriaquesa;
Per la lluyta aixequen vostre acer!—

NA MARIA DEL REMEY DE PRAT Y ROURE
REYNA DE LA FESTA

y ofegant bellament la consciencia
del plaher al abim s' han llensat.
—Lorenzaccio!—Florencia li crida.
—Sálvam, sálvam!—Florencia li diu.
Lorenzaccio s' ubriaga y l' oblida,
y Alexandre allavors riu que riu.

II

—Lorenzaccio!—Florencia cridava.
—No tenim ni llorer ni penons!—

Lorenzaccio l' espasa vol treure
y el deté tremolor convulsiu.
Desmayantse la cort el va veure
y Alexandre allavors riu que riu.

IV

Alexandre sortía, y anava
pels fosquivols carrers poch á poch;
el cobart á sa casa l' citava
y Alexandre hi entrá plé de foch.

Al poch temps Lorenzaccio sortia
y sa espasa sagnanta llensá.
—Ja may més—digué ab folla alegria—
ja may més Alexandre riurá!

HERMANN

Asserénat, vida mía;
el bell temps es arriuat,
y un foll riure d' alegria
dintre els boscos ha esclatat.
La pau regna; ja mormolan
els torrents dolços remors;
papallonas d' or revolán...
Cullim flors!

Diu que hi ha un temps, oh ma hermosa,
en que regna el fret crudel,
que s' marceix la tendra rosa
y que s' ennuvola el cel.
El teu bras donam confiada;
gosém are dels amors.
Caminém pels plans, aymada,
cullint flors!

Diu qu' un dia els plahers nostres
poch á poch afinarán;
que s' arrugarán els rostres
y els brassos tremolarán.
Que nostres llavis febreros
no podrán ferse cap bes;
que nostres cors amorosos
no esbategarán per res.

Qué hi fá? Petja ab planta ardidada
las angoixas y els dolors.
Hermosa es la nostra vida.
Cullim flors, sempre més flors!

Joseph Garner.

Accéssit

HIVERN DE L' ÀNIMA

Desolació.

Tot quant té la Primavera
de festiva y riolera
quan los cors bada l' amor,
quan veyém aprop la fossa,
té de trista y melangiosa
la desolada Tardor.

Perque al esclatar la vida
sóls sentim l' Estiu que 'ns crida
y creyém son goig etern;
pero al sè á la Tardor trista

sols un quadro 'ns vé á la vista;
lo gelat y trist Hivern.

Als vint anys, hasta quan neva
la sanch jove se subleva;
tot es vida, tot amor;
als vint anys, hasta quan glassa,
sab tothom que l' Hivern passa
y 's somnia un temps mellor.

Y covant eixa esperansa
per los camps deserts avansa
lo jovent encoratjat,
puig que sab, per sa ventura,
qu' al Estiu, l' aytal planura,
será tota un camp de blat.

Y voltant l' escón dels avis
y escoltant sos consells savis
ja en plé Hivern se van tramant
plans d' aplechs y caramellas
y 's guarneixen las cistellas
per que Pascua 's vá acostant.

Y 'l jovent parla d' anadas,
de casseras, de fontadas,
puig que tot, tot li somriu;
la sanch jove se subleva,
puig per més que á fora hi neva
dú en sas venas, éll, l' Estiu.

Primavera de la vida!...
sóls los vells que t' hem fruhida
y 'ns trovém en la Tardor
plens de desenganys y penas
y ab l' Hivern dintre las venas,
compreném lo teu valor.

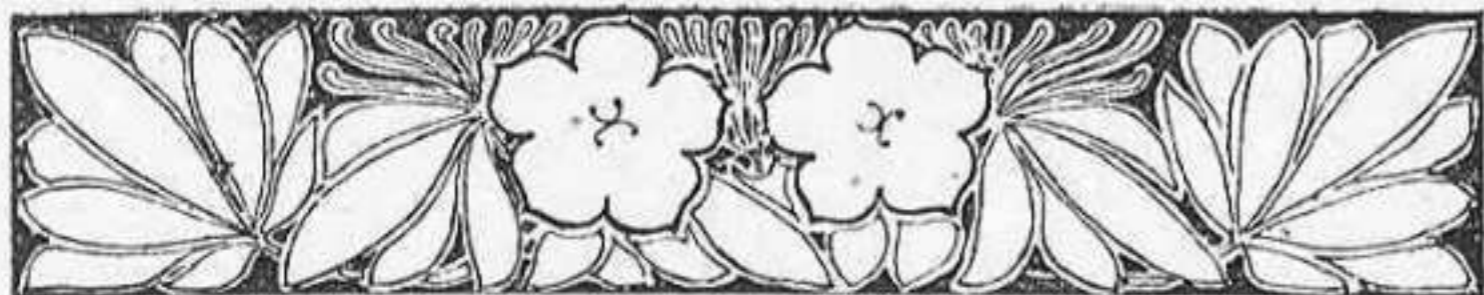
Als vint anys, ab alegria,
vé una joia cada dia,
y ab la ratxa del Estiu
tot son ditxas y venturas
y ab la esposa y las criaturas
fem un cel del nostre niu.

Més després... ab la ventada
de la Tardor despiadada
—quan més falta 'ns fa un consol—
van cayent dintre la fossa
pares, fills, germans, esposa,
y en plé Hivern un queda sol.

Desconhort de la vellesa
que 'l cor m' ompla de tristesa
al trovarme sol y-vern:
¡Animeta; creu... y espera!
Res d' Estiu, ni Primavera,
ni Tardor: ja ets al Hivern!

Ramón Suriñach Baell.

4 Abril, 1902.

Premi de la

Excma. Diputació Provincial

Lo Fratricidi Comtal

Ubi est Abel frater tuus?

I

Son d' un ventre y no d' un temple;
son dos germans, dos bessons,
Ramón Berenguer, un agnus,
Berenguer Ramón... un llop.

La gent á Ramón nomenal
Cap d'Estopa, de tant ros;
si té d' or la cabellera,
encara hi te més el cor.
A Berenguer res l' hi diuen
per no tréureli mal nom;
mira esquerp, parla á bordadas
no té ni tres dits de front.

Hereus son pare va ferlos,
per ser bessons, á tots dos:
Ramón grans mercés va darnhi,
Berenguer no hi digué mot;
mes, pensanthi y repensanthi
á solas, no trigá molt
á creurer que per un trono
no calen pas dos senyors,
que una corona es estreta
pera cenyirla d'os fronts
y ó la corona s' fa trossos,
ó sobra un hereu. Frisós
com més va, més, acabava
per dirli á son germá un jorn:
—Caldrá que partim la herencia,
terres, pobles, servents, tot:
aixís cad' hú será lliure
del altre sens los destórbs;
al palau de Barcelona
viurem mitg any tú, mitg jo;
de las rendas parts igualas,
també dels fruyts; si per sort
resta un casal, divideixis;
si un arbre, femne tíons:
cad' hú lo que li pertoque,
¿qué m' hi dius?...—Fasses com vols.

Poch després, altre vegada
torna á Berenguer el corch
de la enveja, á rosegarli
las entranyas.—Si no fos
mon germá, ¿quí es que podria
ab mí compararse, en lloch?

fóra jo 'l Comte, jo y fora,
no á mitjas: lo Comte en tot...

Y no menja, no sossega,
en res disfruta ni dorm:
rosega el corch que rosega,
més fort com més va, més fort!

II

De la Torre Geronella
bén d' hora baixan el pont
y á corrúa, allá van nobles
bocinaires, monteróls,
rumbosas caballerías,
aláns y mastíns y astórs.
De cassa, dret á Montnegre,
parteix lo Comte Ramón;
pare nou de una mesada,
no cavalca poch joyós.
La Comtesa na Mahalta,
n' es surtida al mirador
alsant lo fillet en brassos,
que 'l veja l' amat espós
y aquet, mitg girantse enrera,
vinga tiralshi petóns,
tant pel fill com per la esposa,
pels dos trossos del seu cor,
perdius blancas prometentlos
y fins un isart nadó.
Al sentir la cavalcada,
tot Gerona 's treu la son.
—Bon' anada, senyor Comte,
bon' anada y bon retórn.
—Deu vos pach la benvolensa,
amiguets, va fent per tot.
Lo nomenan Cap d'Estopa,
pa benehit, fora mellor.
Al arribá á las boscurias
de prop la perxa de astor,
se 'ls posa lo Cel tot rúfol,
la boyrada apaga 'l sol;
mes, perxó los cans enjegan,
sonan bocinas y corns.
—Sus, avant!—los montérs cridan,
boschs endins gamba tot hom
y 'l Comte, en l' ardent fal-lera
d' haber una pessa, al trot
del corcer avansa, avansa,
deixantlos enrera á tots,
fins y tant que la fadiga
á 'n éll y al corcer diu, prou!
Llavórs deixa anar las regnas,
gira la mirada entórn.
¡Quina soletat més trista!
¡quin silenci!... bat l' astor
las alas... forta ratxada
de vent, lo fullam remou...
aixampla 'l caball los nassos
alsant lo cap y altre cop
al tirá 'l Comte las regnas,
ni mica ni gens se mou.

Llensa 'l astor á las horas
 á una branca que hi ha prop,
 descavalca y al sé en terra,
 li es surtit de tras cantó
 son germá, que l' apunyala
 sens darli temps de dir mot,
 l' arrossega per las brostas
 y 'l llensa als joncars d' un toll,
 boy fent:—Per un trono un princep;
 per una corona un front.

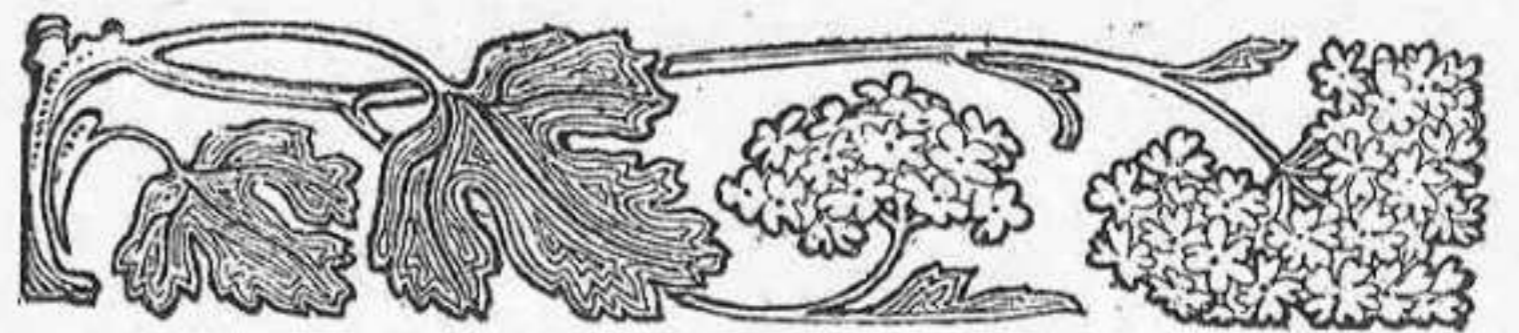
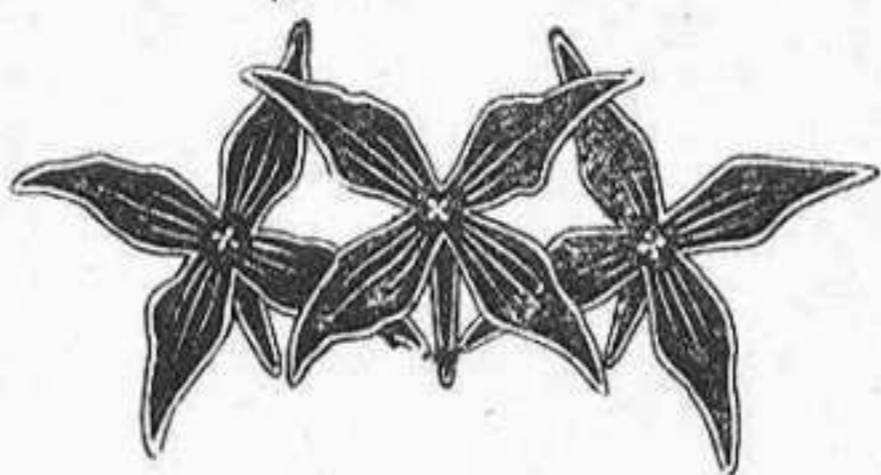
III

Al tornar de la cassera,
 ¡válns Deu, quín pes al cor!...
 més campanas que tinguessen
 á ciutat, per tocá á morts!
 Dalt la Torre Geronella
 tot son crits y gemegors,
 la Comtesa el cabells tirás
 l' infantó plora al bressol;
 per los carrers, la gentada
 esclama:—Comte Ramón,
 mala cassera n' has feta,
 mala cassera per tots.

Extés sobre un llit de brancas
 y á espatllas dels monteróls,
 cap á la Seu se 'l ne pujan,
 ab seguici de Baróns,
 escuders y gran gentada,
 que barreja llurs clamórs
 als ronquits de las bocinas
 y dels cans al fosch udol;
 cap moix los caballs derrera,
 volant devanter l' astor,
 com fent d' heralt al cadavre
 de qui aváns fou companyó,
 fins qu' en lo lllindar del temple
 torç el coll y tomba mort.

Surt la clerergia á rebre
 al Comte; mes, allavors
 en compte del *Subvenite*,
 fa esgarrifar á tothom
 l' *Ubi est Abel frater tuus*
 que á Cain digué 'l Senyor.
 De aquell versicle la lletra,
 tota la terra ha conmós:
 —Berenguer lo fratricida,
 qui ha occis al Comte Ramón!...
 Si 'ls homes no poden dirho,
 res hi fa... Deu ho veu tot!

Francesch Ubach y Vinyeta.

Premi del «Casino Gerundense»

A UN AMICH

Epístola

Es la darrera carta que 't contesto
 perque 'm tens marejat:
 «¿Que 'm caso ó que no 'm caso?»... «¿Qué faria
 »trovantse en el meu cas?...»

No 'm consultis res més, perqué 'm marejas
 duptant, sempre duptant.
 No m' amohinis més ¿ho sents?... y arréglat
 y fés ta voluntat.

Un día 'm dius que «pensas deseixirten
 »puig tems que, un cop casats,
 »se torni un gat mesqué la gata moixa»:
 ¡la rata veu al gat!

Y oblidánten, m' escrius un altre día,
 «qu' els més felis que may,
 »perqué se t' ha tornat, de cop y volta,
 »un ángel de bondat».

Y aixó perqué t' ha dit «¡rateta meva!»
 girant els ulls en blanch;
 ¡com saben amagar, per cassar ratas,
 llurs unglas tots els gats!...

Y que son ignoscents, Reyna Santíssima,
 los homes de vint anys!...
 ab rodas de molí hi combregarian!
 ré 'ls costa d' empassar!

D' experiència mancats y de malicia
 se fan conscients esclaus,
 sens tréure cap llissó de la cayguda
 de nostre pare Adam.

Y aixó que de petits tots l' han llegida
 y fins de cor l' han dat
 l' historia de la serp y de la poma
 que á Adam vá engatussar!

Pero al tení una dona que se 'ls mira,
 la sanch 'ls puja al cap
 y ja enrogits 'ls ulls no veuen l' Eva:
 «¿Ella una serp?... ¡qu' és cás!»

«La meva es diferenta de las altras;
 »té un altre taran-ná;»
 aixó m' ho has escrit tú, com tots ho escriuhen,
 menos el que no 'n sab.

Pero 'l que no ho escriu, també s' ho pensa,
que gayre bé es igual,
«¡y quín cor!... ¡y quín seny!... ¡cap com la
y 's cau en el parany. [meva!...»

Se parla ab la familia, ab el vicari,
me 'ls tiran trona avall,
y ¡vaja, bona nit!... cambi d' escena...
y... ¡ja 'ls tenim casats!

La flor de taronger (no es la pomera
que fá avuy d' engranall;
els sabis ho han cambiat, perquè ab la poma
veurías' més l' engany).

La flor de taronger se marceix prompte
y ab ella al ensemps, cau
la flor de la ilusió mitg desfullada
pel vent del desengany.

Y es vent aquest, que, com t' he dit mil voltas,
congría tempestats
qu' omplenan el cel blau del prometatge
de núvols, trons y llamps.

T' ho dich per darrer cop: totas las donas
son fillas d' Eva; iguals;
gatas moixas d' ahir, treuhen las unglas
quan ja us han aixarpat.

Sense entendre de rés, per tot se fican,
no us deixan viure en pau,
que si vas, que si vens, que si 't bellugas,
si fas y si no fas.

Perqué ab el casament, volen per ellas
tota la llibertat
que de solters tenu, oh!... y os la prenen,
y us fan els seus esclaus.

Y més de quatre cops, ne surt alguna
que us cospa fins els rals,
y las calsas us prén y se las posa,
y us priva de fumar.

En fi; pénsatho bé y fes lo que vulguis;
per més que 'm sab molt mal
veure al fill d' un amich de ma infantesa,
tant jove, desgraciat.

Y es tant lo greu que 'm sab, amich caríssim,
es tant lo greu que 'm sab,
que 'm venen tentacions de fé una cosa
tant sols per deslliurart.

Potser per Sant Narcís 't vindré á veure;
tú m' hi presentarás;
y si resulta cert qu' és tant guapassa,
qu' és dona que val tant;

Que té catorze vinyas y deu casas;
quan sápia 'l qu' aixó val,

avans no t' esclavisis, si ho vol ella,
faré jo un cop de cap:

Que aquell que s' ha casat quatre vegadas
ja ho té més per la má.

Ramón Suriñach Baell.

Premi de la Comissió de Festas

ANIVERSARI DE GLORIA

Festa típica de Girona.

I

LES FIRES

Com les fires de Girona
poques n' hi ha de més renom:
forasters de lluny n' hi venen
com d' abelles á les flors.

Quan les nits se van fent llargues
y estém ja en plena tardor,
quan lo cel gris fá tristesa,
quan tot ens parla dels morts;
la ciutat vesteix de festa,
volta de gales són front
y una corrent d' alegria
va traspuantli per tot.
¡Com les fires de Girona
no se 'n veuhen pas en lloch!

La mareta m' hi portava
quan era un tendre infantó:
ara vell ¡me moriria
si cada any no hi des un tom
per refer mes recordanses
y besá aquells enderrochs;
per respirá en ses Deveses
l' ayre que aviva 'ls pulmons,
per véure 'l cos incorrupte
de Sant Narcís, llur patró!

Hi fan cap les pubilletes
y els hereus de tot l' entorn;
de la Selva y de montanya
¡quin floret més ufanós!
Les fadrines de la costa,
qu' enmorení 'l bés del sol;
les del Empordá, que duhen
del Pirineu la frescor.
Lo padri que ja trampela,
lo farreny bordegassot,

lo marxant de bossa llarga,
los vicaris y els rectors.

Al Firal les barretines
¡si n' hi fan, Deu meu, de goig!
Pe 'ls carrers, vestits de seda
de les dames de bon to.
En les plasses ¡quin bullici!
tot s' omplena, tot se mou;
per botigues y parades
¡cóm llambregan els badochs!
Hi veureu munts de joguines
qu' envejan els bons minyons;
panyos d' Alcoy y Tarrassa,
rumboses faixes d' Olot;
pisa flamant de Valencia,
teles de llana y cotó;
¡fent costat á les soguilles,
l' humil cullera de boix!

De Sant Narcís la capella
sembla talment un pá d' or,
mentres voltan lo sepulcre
nou vegadas llurs devots.
Los balls y festes no paran,
tot va á dojo y en renou;
la ciutat, sempre tranquila,
no 's coneix de tan soroll.

Mes de sobte tot se muda;
Girona 's vesteig de dol
per fer digna recordansa
de sos valents defensors;
d' aquells bráus que la enaltiren
d' un cap al altre del mon.
¡Los pobles may envelleixen
mentres viuhen de recorts!

II

TRIBUT ALS HÉROES

Tan prompte á sol ixent clareja l' auba,
ja s' ouhen les campanes tocá á morts;
¡lo só de la *Feliua* es tan patétich,
que sembla esclatá en plor!

Al bell mitj de la náu s' aixeca 'l túmbol,
qu' enlayra ses agulles cap al cel;
la bandera onejant de la *Creuhada*
la cúspide cobreix.

S' hi veuhen en los ánguls calaveres,
¡tristes flors d' aquell gerro gegantí!
les atxes y brandóns de grogues flames
el voltan fins al cim.

Les despulles de guerra, allí confoses,
són les notes d' un hymne á aquells valents
que se aixecan glorioses del sepulcre
un cop cada any no més.

Y les campanes van brandant planyívols
mentres s' ompla la náu de gom á gom;
pe 'ls carrers ja té presos la gentada
finestres y balcóns.

Magestuós é imponent, quan són deu hores,
lo corteig surt de Casa la Ciutat;
dú al devant la bandera gironina
ab sant Miquel al cap.

Alli l' Ajuntament, seglars y clergues,
lletres y armes en be la germanó,
van teixint la patriótica corona
que 's véu ab tant de goig.

Quan al temple ha arriuat la comitiva,
se 'n pujan per les voltes tristes veus,
y s' barrejan del *Requiem* ab les notes
les salves dels fusells.

Després lo sacerdot aixeca 'l cálzer,
qu' en sa copa conté 'l licor diví,
y adintre de ses tombes s' estremeixen
los héroes gironins.

La sanch de vida eterna que al Calvari
derramá en sa agonía 'l fill de Deu,
les ánimes sublima y regenera
dels martres de la fe.

Il·lavores el ministre del Altíssim.
desde la trona, ressegueix els fulls
de la epopeya més confortadora
que 'l mon ha conegut.

Fá palpar les atrevides gestes
que la Historia va escriure ab lletres d' or,
y canta les grandeses d' una lluyta
que admira encar tothom.

Ab colors los més vius de sa paleta
ens dibuixa á aquell héroe colossal,
á en Alvarez de Castro ¡y un se 'l mira
creixent com un gegant!

Lo cor se va enardint; vesllums de gloria
s' escampan dins del temple ben arreu
y sembla que 's vesteixi tot el túmbol
de palmes y llorers.

Ressona 'l derrer cant de les absoltes,
les descargues retrunyen per l' espay;
¡Girona ja ha complert lo sagrat deute
que á sos bráus defensors paga cada any!

III

¡TOTS SÓN MORTS!

Més zahont són los vellets de blanca testa,
la nota culminant d' aquesta festa,
que 's troban en anyor?

Jo 'ls he vist anys enrera en tal diada,
lo cos tot encorvat, la pell gelada,
¡pro ben sencer el cor!

Jo 'ls he vist en los banchs del presbiteri
ascollant la derrota del Imperi
més forta y colossal,
per un poble que tota sa grandesa
consistia en son Deu y en sa bravesa,
que 'l feren immortal.

Y al sentir aquells fets que recordavan,
conmoguts com uns nins, tots ells ploravan
ab fondo sentiment;
més al felshi de n' Alvarez memoria,
com si 'ls hagués ferit un raig de gloria,
¡somreyan al moment!

De primer eran molts en aquest día;
quan se 'ls veyá formats, un s' hi dalia,
¡tan vells y encar tan forts!
després ne quedá un sol... ¡tot tremolava!
en sent al any vinent, poch que hi anava...!
¡y avuy .. ja són tots morts!

¡Oh ciutat de les gestes més hermoses,
cóm s' han anat marcent les fresques roses
de ton florit verger!
ja ets de propis y estranys desconeguda,
adintre del teu clos tot se transmuda,
¡m' hi sento foraster!

Les cases senyorials que aquí hi havia,
refugis del pobret, per sa hidaiguia,
tantost les hem perdut;
la fe que 'ns doná pit en temps de guerra,
les costums venerandes de la terra
¡Deu meu, qu' han decaygut!

Tens fills borts, qu' encegats pe' l servilisme,
s' arrossegan al cayre del abisme
¡cercant un mos de pa...!
y oblidan los teus códichs de noblesa:
¡que avans de consentir una vilesa,
val més aná á captá!

¡Oh Girona! Si avuy l' host extranjera
tractés de trepitjarte la bandera,
¿sabrias resistir?
¿Tindrias el valor dels nostres avis,
qu' en la má lo fusell, lo res als llabis,
tants llors van assolir?

Si vóls que se 't conservi la sua ufana,
no deixis de sér may ben catalana,
¡ciutat dels meus amors!
que quan la sanch d' un poble es envilida,
¡tan sòls pot engendrar en la sua vida
covarts ó be traydors!

NOTES

1.ª Les fires de Girona, que comensan á 29 d'Octubre y acaban en 5 de Novembre, foren concedidas á la ciutat per lo rey Don Martí, lo dia 16 de Janer de 1399. Per una pila de circumstancias, que no es del cas retraure aquí, aqueixes fires han perdut bona part del color que tenian anys enrera.

2.ª Per decret del rey Ferran VII, del mes de Setembre de 1817, se maná que tots los anys se celebri un aniversari en memoria dels defensors de la plassa de Girona, durant la guerra de la Independencia, y que dits sufragis tingan lloch en la iglesia de Sant Feliu y Sant Narcis. Desde llavors s' ha vingut celebrant constantment aquella festa patriótica-religiosa, que ja ha encarnat entre les bones costums y usos de la Terra.

3.ª La *Feliua* es la campana major de la ex-Colegiata de Sant Feliu de Girona.

Joseph Franquet y Serra.

Premi de la «Lliga Catalanista»

Rondalla de Sanch

Ahir, avuy y demá

I

Veniu tots, que us contaré
una rondalla molt vella;
totas las llars l' han ohit
en las velllas hivernencas,
quan bramula el vent llunyá,
quan la neu cobreix la terra,
quan s' apagan els estels,
quan tremolan las arbredas...
Fa molt temps que hi ha l' hivern
al demunt de nostra terra;
mentres esperém el Juny
veniu companys y escolteume;
la rondalla enardirá
als traidors, y alsará als febles;
veniu que os fará molt bé
tot y sent vella, molt vella.

II

Alli á Castella, fá temps,
—fá tant temps, que já fá segles—
hi hagué un Rey, foll de plahers,
que fruía en cort espléndida.

L' ENDERROCH

R. Casas

Thomas

LA PARIENCA

DIBUJ DE R. CASAS.

Plou tribut sobre tribut,
gosa el Rey, y els pobles veuhen
menyspreuhadas sas suhors
pel sol esclat d' una festa.
Els homens clouhen els punys
y ayrats els llavis mossegan;
els infants demanan pá,
porugas las donas resan;
en la post no hi há un sol mos
y la llar temps há qu' es freda.
De pobres y bandolers
totas las vías son plenas,
y entre sanglòts y renechs
y sarcasmes y blasfemias,
y terribles esvalots,
y maiediccions eternas,
se sent la rialla al lluny
del Rey que gosa y s' alegra!

Alguns pobles humiliats
prop del Rey justicia esperan.
Catalunya, llevat Deu,
ans ningú baixa la testa.
El Compte Duch d' Olivars
ja me li burxa á l' orella:
—Are es hora, nostre Rey,
are es hora que fem guerra.—
El Rey no gosa parlar;
els nobles dansant esperan;
de la joya del salons
s' escolta l' alegre fressa...
Y allá baix un poble enter
sent, morintse de miseria,
aqueix sarcasme sagnant
que ni en sa agonia 'l deixa!

El Comte Duch d' Olivars
altiu el silenci trenca:
—Escarnirán quatre vils
la bandera de Castella?—
El Duch d' Olivars no sap
que l' antich lleó agoneja;
que de Castella se n' riu
tot el mon; qu' á l' hora aquella
els llorers ja son marcits
y enllotadas las banderas,
y la castellana sanch
s' ha podrit dintre las venas.
¡Pobre Compte Duch! Perxó
ab sa estúpida altivesa,
altre cop s' acosta al Rey
y li burxa á cau d' orella:
—Are es hora, nostre Rey,
are es hora que fem guerra.—

III

Contra tots els catalans,
llamp de Deu quina n' han feta!
Catalunya comtat gran
quí t' ha vist tant rica y plena!
Els teus fills han caygut morts
y afrontadas tas donzellas;

blats y vinyas y casals
brillan ab flamas ferestas;
de tant foch y tanta sanch
el meteix cel sagna y crema.
Seguiren vilas y llochs
fins al lloch de Riu d' Arenas.
Una esglesia n' han cremat
que Santa Coloma 's deya;
creman casullas y creus,
creman cálzers y patenas,
y el Santíssim Sagrament
alabat siga per sempre.

Del pá que no era prou blanch
deyan qu' era massa negre;
un cop estavan ubriachs
etjegavan las aixetas,
trepitjavan els sembrats
y furtavan las esglesias.
Un gran clamor s' ha aixecat
demunt de la nostra terra.
Catalunya comtat gran
quí t' ha vist tant rica y plena!
Are es hora, companys,
are es hora que fem guerra!

IV

—Hont aneu, braus segadors,
si totas las planas creman?—
—Tots anem cap á segar;
llamp de Deu que farém feyna.—
—Aquet blat que segarém
no es pas d' or, que vermelleja.
Té en lloch de guatllas, voltors;
clapas de sanch per rosellas.
D' aquet blat que segarém
llamp de Deu que n' farém feyna.
—Com lluheixen vostras fals!
—Com els llamps de la tempesta.
—Com ressonan vostras veus!
—Farán tremolar la terra.
—Quí es aquella ombra de dol
tota fosca, tota negra?
—No ho coneixes? Es la Mort.
es la Mort que 'ns vé al darrera.—

V

A Barcelona han éntrat,
han éntrat ab crits de guerra.
De tres guardias que n' hi há
ja n' han morta la primera.
Matáren als Diputats
y als jutjes de l' Audiencia,
y mataren al Virrey
al éntrant de la galera.
Las portas han enfonzat,
han estellat las finestras;
tota una boyra de fum

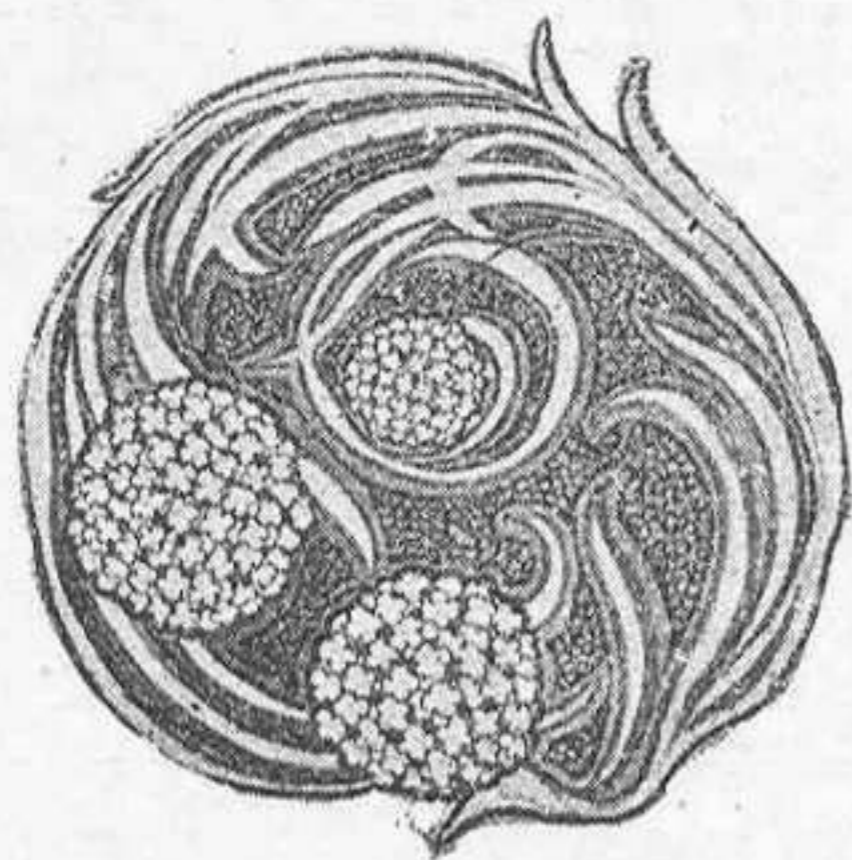
per la ciutat vá extenentse.
 —Are es hora, companys,
 are es hora que fem guerra!—
 Primé s' cansará la fals
 que 'l bras heróych que la mena.
 El Bisbe els ha benehit
 ab la má dreta y esquerra:
 —Quín es vostre capitá?
 Quína es vostra bandera?—
 Li mostran el bon Jesús
 tot cobert ab un vel negre.
 —Eix es nostre capitá
 que 'ns ha fet combatre y vèncer;
 aqueix es nostre penó;
 Ell ha guiat nostra sega.
 Si no havem la llibertat
 la llevar sembrada queda,
 si nosaltres no havem fruyt
 nostres nés potser que l' hegan!—

VI

Somni apar que d' aquells temps
 de Felip Quart, ja s' en perda
 la memoria, y d' allavors
 hajin passat alguns segles.
 Plou tribut sobre tribut;
 els pobles ab ira veuhen,
 menyspreuhadas sas suhors
 pel sol esclat d' una festa.

Els homes clouhen els punys
 y els llavis pálits mossegan;
 y á sas mares els infants
 fan dir la rondalla vella...
 Y entre sanglots y renechs,
 y sarcasmes y blasfemias
 pregunta algu qui será
 el qu' are cridi ab veu ferma:
 —Are es hora, companys,
 are es hora que fem guerra!—

Joseph Carner.

Premi d' En Joseph Berga

G O I G S

en llahor de Sant Narcís

Bisbe y Mártir

patró del bisbat de Girona

Decus Gerundæ ac patriæ

Puig lluytant ab valentia
 váu guanyar la palma d' or:
 Defensáunos nit y día,
 Narcís, mártir del Senyor.

La primera llum vejereu
 prop les aygues del Onyar;
 quan á Cristo coneguereu
 prompte 'l váreu estimar;
 sa paraula vos nodria
 com la deu pura á la flor:
 Defensáunos nit y día,
 Narcís, mártir del Senyor.

Lo sacerdocí abressareu
 pera unirvos més ab Deu,
 y á Girona predicareu
 les dolsures de la creu:
 la fe santa ¡cóm creixia
 conreuhada ab tan amor!
 Defensáunos nit y día,
 Narcís, mártir del Senyor.

Desde aquí cap á Alemanyá
 vos portava 'l vostre zel,
 váu deixá 'ls vergers d' Espanya
 pe 'l país de boyra y gel;
 mes, lo glas que als cors hi havia
 ¡próu vá fondre 'l vostre ardor!
 Defensáunos nit y día,
 Narcís, mártir del Senyor.

Dels vapors de la impuresa
 n' era d' Afra 'l cos escláu,
 mes, ab vostra santa empresa
 com al lliri lo tornáu;
 de Jesús el Cor s' omplia
 d' aquell ram de fresca olor:
 Defensáunos nit y día,
 Narcís, mártir del Senyor.

Ses donzelles conmogudes,
 pe 'ls miracles de la fe,
 les deixáu també vensudes

conquerint un nou lloré;
tota Augusta vos tenia
per són pare y salvador:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Quan ja fou ben arrelada
la fe santa cap al Nort,
váu venir altra vegada,
com la nau que torna á port;
la ciutat ¡quina alegría
quan recobra á son Pastor!
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Sosteniu ab gran heroisme
nova lluyta desigual,
confont al Paganisme
la doctrina celestial;
com la serp, se retorcia
llensant xisclé atronador:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Plé de rabia, envers Girona,
de Coll-lliure vé Daciá
y ab edicte arreu pregona
guerra á mort al nom cristiá:
¡de Narcís no defallia
la enteresa del valor!
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Quan la missa celebrava
tot encés d' amor de Deu,
tres llansades li clavava
lo butxi, del ara al peu:
mentre 'l Mártir se moria,
tot s' ompli de resplandor:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Vostra sanch que rajá tota
més vermella que 'ls rubins,
la portaren gota á gota
cap al cel los serafins:
desd' allí Jesús l' envia
com rosada de tardor:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Per aixó ha tingut Girona
vostre auxili més lleal,
reverdint de sa corona
lo llorer sempre immortal:
en tot temps sa gallardia
l' enemich vejé ab temor:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Quan lo rey Felip de Fransa
lo sepulcre us profaná,
¡próu tingué justa venjansa,

que ses files destrossá!
vostres mosques malehia
quan palpava 'l séu furor:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

D' aquella urna primorosa
que us conserva 'l cos adins,
n' ixen suáus perfúms de rosa,
de clavells y gessamíns;
la ciutat vos la esculpia,
agrahint vostre favor:
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Ja que sóu d'aquesta Terra
lo Capdill més esforsat,
¡protegiula en temps de guerra
de malura ó be d' ayguat!
¡manteniuli la energia
y la fe arrelada al cor!
Defensáunos nit y dia,
Narcís, mártir del Senyor.

Joseph Franquet y Serra.

Accéssit

Goigs en llahor de Sant Narcís

BISBE Y MARTRE

Patró de Gerona

«Decus Gerundæ ac patriæ.»

Puig lo Ter ab sas onades
vos doná vida y vigor:
Sant Narcís, flor d' eixes prades,
Siáu nostre Protector.

De la patria inclita gloria,
de l' Esglesia far brillant,
tanca en sí tota una historia
vostre nom hermós y sant;
de virtuts immaculades
sou mirall encisador,
Sant Narcís, etc.

Lo candor y l' ignocencia
de l' infancia y del breçol
no perderen, no, l' essencia
quan alçareu més lo vol;

ans les feu del tot gemades
lo flameig del sant amor:
Sant Narcís, etc.

Complaguentse Jesús mira
vostra encesa caritat;
«¿Es ton cor, diu, ardent pira?
donchs pastura 'l meu ramat.»
Y ses pletes vos ha dades
y 'l gayato vetllador:
Sant Narcís, etc.

Prest Gerona obría 'ls braços
d' un gran poble al nou Josué,
reflorint tras vostres passos
esperança, amor y fé;
del Bisbat les encontrades
se tornaren tot verdor:
Sant Narcís, etc.

Tants de triomfs y clares gestes
veu l' abisme bramulós,
y alça furies y tempestes
contra Cristo y contra Vos;
mes lo vent se mou debades,
quan la nau guia 'l Senyor:
Sant Narcís, etc.

Bé dariau sanch y vida
per eix poble de cristians,
pero ab Félix Deu vos crida
á guanyarvos nous germans;
«¡oh quant belles les petjades
dels qui anuncian pau y amor!»
Sant Narcís, etc.

L' Esperit de Deu que us porta
de la Rhetia pels confins,
vostre cor oprés conforta
preparant aquells camins;
terres ans no conreuhades
prompte haurán son llaurador.
Sant Narcís, etc.

Tot' Augusta en Vos s' encanta
missatger quan hi veniu,
quan acull á una gent santa
la llar d' Afra meretriu;
ab les ales desplegadas
¡cóm buscáu al pecador!
Sant Narcís, etc.

Afra á terra 'l front inclina
gemegant pel cel perdut;
Vos li dau l' aygua divina
de les fonts de la salut;
¡quantes culpes deix rentades
vostre zel revifador!
Sant Narcís, etc.

En altíssima pregaria
consagrau á Deu la nit;
y al faltarvos lluminaria,

ve un estel de l' infinit;
qui així us honra en les albadés,
¿qué farà en plena claror?
Sant Narcís, etc.

D' Israel als emissaris
Rahab pía deslliurá;
Afra us guarda dels sicaris
que han vingut, coltell en má;
«bona dona, assegurades
tens la ditxa y ta llahor.»
Sant Narcís, etc.

Com un Sol voltat d' estrelles
regna á Augusta Jesucrist,
per cuydarli eixes ovelles
Vos en Zóxim heu provist;
mes Gerona ab ses ramades
ja us anyoran, sant Pastor:
Sant Narcís, etc.

La ciutat está de festa
quán tornau, oh bon Prelat;
si avuy tiran la ginesta,
dins tres anys tot vá endolat;
fam de víctimes triades
té 'l crudel Emperador.
Sant Narcís, etc.

Prompte en l' ara, ahont propici
oferiu lo cast Anyell,
barrejau en sacrifici
la sanch vostra ab la Sanch d' Ell;
al dur colp de tres llançades
arrapau l' immortal llor:
Sant Narcís, etc.

«Deposat lo tabernacle,»
Sant Narcís, del cos terror,
fins avuy per gran miracle
se manté fresch y sencer;
maravelles qu' ell ha obrades
lo mon omplen d' estupor:
Sant Narcís, etc.

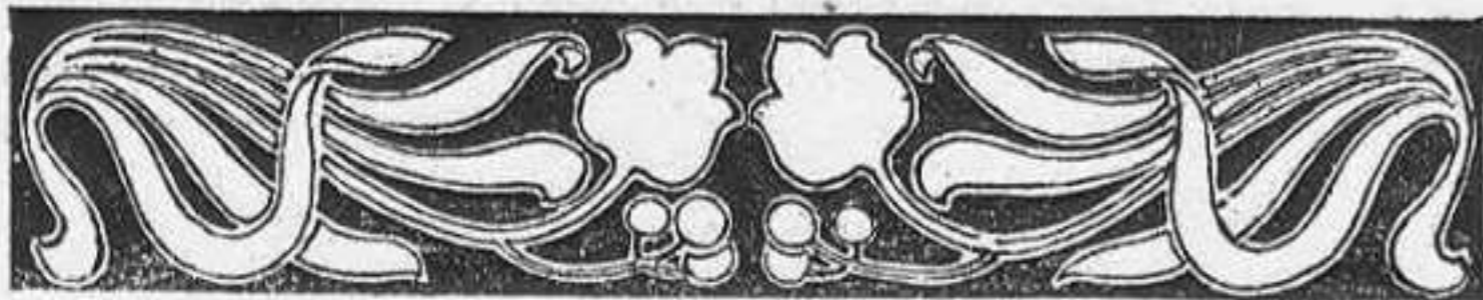
Lo francés passava un día
nostra patria á sanch y á foch;
Catalunya no dormía,
Sant Narcís no dorm tampoch;
de les mosques les fiblades
per ell salvan nostre honor.
Sant Narcís, etc.

Tornada

Puig que foreu cent vegades
de la Patria 'l defensor:
Feu que ab ella agermanades
vajan sempre Fé y Amor.

Laus Deo

Salvador Roca, prebere.

Premi de En Lluís Plá

AUBA D' AMOR

Ma juvenesa
també té somnis sense dormir.
(CASAS Y AMIGÓ.)

MATINAL

Era un matí d'estiu, hermós;
el cel tot blau, gaya la terra;
el bosch ombriu llençava olors,
boy refilant las aus novellas.

Ab eix esclat de llum y cants
y ab el perfúm de las boscurias,
trecava trist y apesarat
cercant pel cor la pau perduda.

El vostre nom lo duya al béch,
vostras cançons dintre de l'ànima;
vostras cançons d'ayres de Cel,
sospirs de tortra enamorada.

Jo no os había vist pas may,
tan sóls en somnis os sentia;
y m'inspirareu gays cantars
á la dolça hora ponentina.

El primé' esguart fou al jardí
voltats de flors encisadoras,
entre murmuris argentins
del surtidor que riu y plora.

Quan se trovaren nostras mans,
passá festiva una parella
de moixonets, enamorats,
ab áleteigs y canticel-las.

Y s'allunyaren plana enllá
vers son niuhét dintre l'aubaga,
y 'ns vam donar l'últim esguart
entre 'l perfúm de la esperança.

AL JARDÍ

Quan arrivi 'l més de Maig, á n' el jardí
culliré un pom de violas:
en aquella sublim hora del matí
que al herbéy romanen solas.

No hi vinguessiu pas, l'amor, vull ésser sol
á soprar vostras amigas
per sentir lo que 'ls hi diu el ventitjol
á las flors y á las espigas.

Ben curullas de rosada m' somriurán
ab un deix de lleu tristesa;
y las tijas poch á poch s'inclinarán
despedint á l'herba ofesa.

Y al cantar els rossinyols l'himne d'amor
entre somnis breçolantse,
las vindré á posá' á racer del vostre cor
y anirán esbadellantse.

Os dirán, ellas, joyosas que os estím
y os'niréu posant vermella
al contacte d'eix amor pur y sublim
esclatant de maravella.

Quan arrivi 'l més de Maig, á n' el jardí
culliré un pom de violas,
en aquella sublim hora del matí
que al herbéy romanen solas.

A SOL POST

Bon punt el sol se pongui, ma estimada,
deixant l'ombriu xamós de la porxada,
anirém de bracét boscuria en dins,
á beure l'aygua fresca y regalada
que brolla entre falguera y romanins.

Dessota las arcadas del fullatje,
per catifa frescal un tou d'herbatje,
esposarém ab joya 'ls nostres cors;
y en devassáll de mística armonía,
en mitj d'aquell oássis de poesia
glosará 'l rossinyol cançons d'amor.

Tot convida á estimar: la papallona
que vola entre 'l verger,
la nota germinal que arréu ressona,
y 'ls sospirs de las flors, ma companyona,
qu'empeny l'ayre vespral tot falaguer.

Ab ellas, com tresor de primavera,
os guarniré la rossa cabellera
com cascata vessanta de colors;
y de retorn, passant per la dressera,
trovarém las ramadas y 'ls pastors.

Els trovarém que venen de la prada
d'esbrotonar la mota regalada
seguint l'esquelloteig del devanter;
al veureus tant xamosa y enjoyada,
refilará de bó 'l fluvioler.

Y percutint sas notas per la serra,
veurém com s'enfosqueix tota la terra;
la plana semblará un avench pregón;
y pels marjals, com mágicas llanternas,
un esbart de fantásticas lluhernas
cantarán á las flors una non-non.

PEL LLACH

Quan las remors de la nit
esciatarán á la plana,
per l' ample llach del jardí
passejarém en la barca.

No hi voldrém remes ni timó,
que un cop fora de l' amarra,
trescará sola y sens nort
al vá y vé de la esperança.

La lluna clara del Maig
fondrá la espessa boyrada
y un raig d' ella, tafaner,
se filtrará pels pollanques.

Arrivará al vostre front
deixantvos tota esblaymada
fent resplandir el dolç bés
que hi posará la meva ánima.

L' oreig frescoy, falaguer,
la durá entre jonchs y canyas,
vers aquell redós florit
niu regalat de las fadas.

Hi trovarém somnis bells
curulls d' armonias santas;
tot bressolantnoshi ab pler
la són clourá 'ls vostres parpres.

Jo os vetllaré tot cantant
al altre estrém de la barca,
mentre 'ls vostres somnis gays
arrencarán la volada.

Bon punt la lluna s' pondrá
rera las aspres montanyas
somrient doble 'ls estels
en la blavó immaculada.

Allavoras, amor méu,
tot un estol d' ocas blancas
durán la barca al marjal
y saltarém á la prada.

.....

Quan las remors de la nit
s' apagarán, sota 'ls arbres
ab un petó de comiat
ens deixarém fins á l' alba

¿QUÉ OS DIU EL COR?

Amor, mon dolç amor:
¿qué os diu el vostre cor
de tortra enamorada?
Digueumho baix, baixet,
que ho sentirá á pleret
mon ánima malalta.

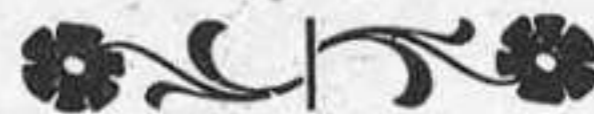
No hi sentiu ré en són fons
quan venen mas cançons
á vostre entorn, vibrantas?
No es cert que ab viu neguit
os bat amorosit,
punyintvos l' anyorança?

Quants cops, al finestral
de vostre vell casal,
la nit os há soptada
desperta, boy somniant,
mon esperit cercant
pels cims de las montanyas?

.....

Amor, mon dolç amor:
¿qué os diu el vostre cor?
digueumho enamorada;
digueumho baix, baixet,
que ho sentirá á pleret
mon ánima malalta.

Antón Busquets y Funset.

Accéssit

AMOROSA

Del camp!

Tot tornant d' Aplech
á Comaflorida,
al clot del torrent
ahir l' assolía;
al clot del torrent
ab un pensament
en sas mans pulidas.

Me l' hi poso á prop,
á frech de faldilla,
y garlant, garlant,
travessém la vinya.
Y garlant, garlant,
l' hi vaig esgranant
lo que 'l cor m' omplía.

—«Poncelló flayrós,
reyneta aixerida;
l' amor que vos tinch
joydá si 'l sabiau!
L' amor que vos tinch,
á contausel vinch
entre flors bonicas,

LA MODEL

DIBUIX DE R. CASAS.

«Bé os en recordéu
d' aquell jorn á fira
quan al Mercadal
vos tirí follías;
quan al Mercadal
l' heréu del Hostal
d' enveja glatía.

«D' allavors ençá,
l' amoreta mia,
¡qu' es cas d' oblidaus
si os tinch aquí dintre!
¡Qu' es cas d' oblidaus
si aquets ullets blaus
may se m' esgarrian!»

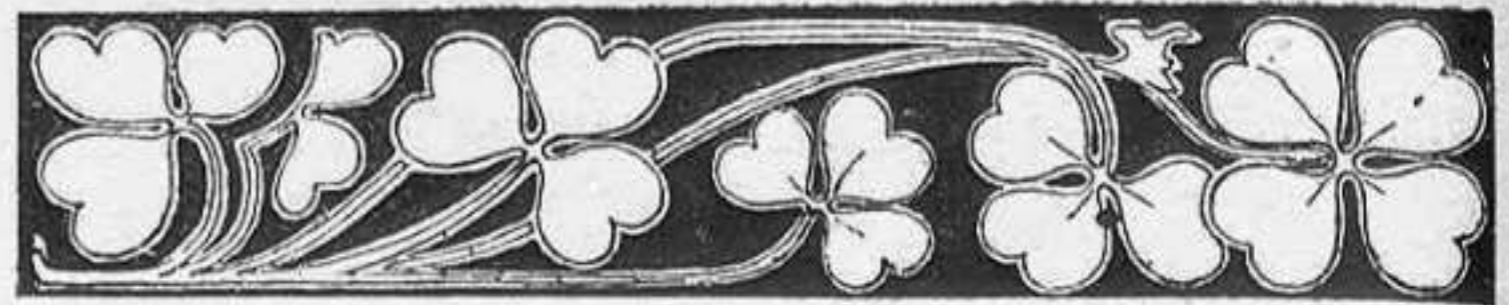
Quan hagué escoltat
eixa lletania,
com un clavellí
sas galdas florían;
llavors la troví
doble escotorida.

—«Més que traydorot!
vés quí pensaría,
si guanyada 'm tens
ab tas maulerías.
Si guanyada 'm tens,
no sé per qué vens
ab novas follías!»

A n' el bell esclat
d' aquestas joguinas
son prim cosserró
mon bras estrenyía...
Son prim coserró...
y 'l primer petó
sas galdas cullian.

Y fugí corrents
pel mitg de l' artiga
quan el rossinyol
refilant venía;
quan el rossinyol
despedía al sol
ab sa cantadissa.

Antón Busquets y Punset.

Premi d' En Benet de Ciurana

À MON DEU

Penediment.

Nascut per Vostre amor, tota ma vida
Vostre Santíssim Nom ha profanat;
las alas per volar al cel que 'ns dáreu
cent voltas he esqueixat.

Els plers que dona 'l mon m' enlluhernaren,
sos brassos d' or el segle m' oferí
y endolcit per l' engany de sa abrassada
en ella me llansi.

Una veu poderosa prou trucava
dins mon cor y li deya: —Te perdrás,
peró, sort á la gracia, eixa veu santa
no vaig escoltar pas,

que la veu del plaher, de la materia,
mon ser, foll per gosar, ubriacá,
y vaig deixarme, com un nin, per ella
portarme de la ma.

Me digué: —Pél camí que dú al Calvari
no hi passém pas, que es via de dolors;
corrém per vías amples, perfumadas
d' esencias y de flors.

Cego del tot seguía hont me guiava
y la escala dels vicis vaig pujar;
quant era al cim jo li cridava encara:
—¿D' aquí no 's pot passar?

—No s' passa més enllá, la conciencia
un jorn digué á aquell deliri meu;
ja has arribat al cim, la copa es plena,
no oblidis que hi ha un Deu —

Semblant recort, glassantme las entranyas,
me feu pensar en Vos, Pare y Senyor,
y després de tants anys per fi 's recorda
el fanch del Escultor.

¡Jo us demano perdó! Vostra memoria
las tenebras del seny m' ha il·luminat.
Jo us donch mercés si avuy m' he pogut veure
tan negre de pecat.

Miráume á vostras plantas; mas flaquesas
y mas culpas y crims vull esborrar.

Del Vostre Cor ne raja l' aygua pura
qu' el meu ha de rentar.

Cada taca que hi tinch es una espina
que Us he clavat despiadat, crudel,
cada taca es un mur que se m' posava
en mitg de terra y cel.

Mes jo tinch d' arrencar vostres espinas
y aterrar eixos murs. ¡Dáume socós
que m' vull salvar, que vull fer obras santas
pera acostarme á Vos!...

Si perdonáu al pecador quan plora
gauytéume á mí, veniu á mon costat.
Fins á la mort siau la meva Vida
¡y ja seré salvat!

Pere Roca y Jordá.

Accéssit

IMPRESIÓNS D' ESTIU

Marineras.

DE MATINADA

—Amorra per la proha, noy, amorra,
qu' estich frisós per trepitjar la sorra
y tréure de la xarxa tot lo peix,
qu' ab la xardor del sol se mos marceix...—
Aixís deya 'l patró d' una barcada,
en tant, qu' ab bon dalit, la gent llogada
dant á la barca una embranzida forta,
'rivavan á la cala, 'hont l' aygua es morta.

Com dayna montanyenca, 'l mariner,
ha saltat á la platja ben lleuger
y endressant á sa dona y la quitxalla
una alegre riälla,
enfonsa dins la sorra quatre remes
y l' ample vela hi lliga pels extrems,
perqué aquell sol de Juny, que neix y pica,
l' ardencia de sos raigs perdi una mica.

Posada la brivalla en dos rengleras,
al sol y al ayre camas y pitreras,
desenxarxa lo peix que va cayent
com una font d' argent,
en coves y samals que prést, s' omplenan
y que, com pa beneyt, depressa 's venen,
que 'l peix de matinada
es cosa per los richs molt desitjada.

.....

La calma es delitosa;
en suáu desmay l' onada remorosa
damunt la platja 's tira...
En l' arbreda vehina 'l rossinyol
emborratxat de sol.
no canta que sospira...
Acabada la feyna 'ls pescadors,
rendits per las calors,
dessota l' envelat
mandrosos y feixuchs s' han ajassat.

Al remoreig del trángul que s' hi gira,
s' es alsat lo patró, y en tant s' estira,
guayta la mar que 's gronxa sosmoguda
y crida als remiljers,
que s' alsan, remolers,
al véure sa dormida interrompuda.
—Apa, brivalls, treyem la barca á fora
que 'l malehit garbí ja es á l' avora!—
Y aferrats, tots á l' una, á los ternals,
posan ia barca á lo bell cim dels pals.

.....

A l' impuls del garbí, que manyach bufa,
se va engroixint la mar; l' ona s' estufa
y ofega 'l cant del rossinyol festiu,
que treua llur passada aprop del riu.

DE NIT

Lo sol al lluny del lluny ha anat minvant,
y ab feble llum, somorta,
l' últim petó vibrant
á la rosella fa d' amor coll-torta.
—¡Arri, ganduls! Boguém, boguém depressa
que vé la fosca espessa
y allunyats de l' agoyt estém encara.—
diu lo patró als brivalls, ab veu ben clara.

Moguda per los remes,
que fendeixen la mar al mateix temps,
la barca vola...
A l' empenta del vent, que prou hi ajuda,
la terra s' es perduda
de la negra foscor en l' ampla gola.

La llenya del festé
s' encen d' alló més bé,
y ab sa claror ne fa y ab llur ardencia
als llumenars del cel
renyida competencia,
semblant, endins del mar, perdut estel
que neix y s' mor á l' hora
á voltas lluny; després més á la vora.

Segut á popa, 'l mariner valent,
enfresquehit pel vent,
llensa al espay una cansó galana
que rellisca, vibrant, per la mar plana
y 's va perdent al lluny

com un doll d'armonia que s'esmuny,
transportat per la brisa joganera,
á recreyar als fills d'un'altre esfera.

Atret per la claror y pel dols cant,
lo peix va despertant
y segueix del llahut, tranquil, la marxa...
Ignora, 'l pobrissó,
que li tira damunt lo vell patró,
l'atapahida xarxa,
issantlo presoner
á véure del fester
lo frisós espetech de l'acaballa,
mofantse del seu dol, ab cruel riälla.

Emili Serrat Banquells.

Tossa.—Mars, 1902.

Premi d'En Francesch Camplá

LA TARDA

POEMA-IDILI

Oh, si las flores duermen
qué dulcísimo sueño!

GUSTAVO ADOLFO BÉCQUER.
(*Rimas*, XVIII.)

Interlocutors

UN ESCARBATÓ
EL XARAGALL
LAS FLORS
ELS ECOS
ELS JONCHS
LAS PAPELLONAS
ELS RAT-PENATS
ELS ENAMORATS

Al fons de la vall

I

UN ESCARBATÓ

Volant pel ayre indecísament

La vall s'adorm. Com onda d'armonias
y perfúms incitants,
el vespre va badant una per una
á las flors de la vall.

La vall s'adorm; y el vent al esbandirla
mormola en sa cansó
l'oració que, de nit, al clar d'estrellas,
ha après dels papellons.

Jo vull, com élls, suspendrer sobre un cálzer
mon vól afadigat,
jo vull, com élls, ab una flor gronxarme
y entoná' els seus cantars!

Brandeu, oh flors! Badéu vostras corolas
y obriu vostres capolls!
La vall s'adorm... Juntém els nostres llavis
y obrímnos al Amor!...

*Extén las alas damunt la vall y s'pert
per la floresta*

EL XARAGALL

Escumejant indecis sobre la cascata

Ja es post el Sol! Flors de la vall: ja es hora
d'obri' els vostres capolls rublerts de flayres
als papellóns qu' en vostres cálzers buscan
dormida dolsa.

Es l' hora en que tot viu, tot gosa y canta
himnes d'amor, cansóns de goig y vida...
Es l' hora dels aymants; tothom la trova!...
Per mí no arriba!

Salta la cascata desalenat

LAS FLORS

Dormím, oh flors!, y obrim els nostres calzers
al últim raig de sol!...

ELS ECOS

Desde las fondaladas

La vall s'adorm... Badéu vostras corolas
y obriuvos al Amor!...

II

ELS JONCHS

Doblegantse adolorits

El regarot que vé
de la montanya
ha dut un papelló
damunt de l'aygua.

Plegadas dos á dos
y mitg trencadas,
á flor de la corrent
duya las alas

Tal volta el jonch florit
en que s' gronxava
s' ha ajassat al impuls
de la cascata.,.

Tal volta éll y la flor
que al cor fiblava
s' han mort y á la corrent
els ha dut l' ayre...

y el regarot que vé
de la montanya
s' els ha emportat als dos
damunt de l' aygua!

.

LAS PAPELLONAS

Las flors més perfumadas
son las que 'ns ayman més;
las flors més amagadas
son las de millor bés...

Dormím, dormím plegadas
á dins d' un cálzer d' or;
per ellas las besadas,
per ellas tot l' Amor!

LAS FLORS

Cantém l' Amor, oh flors!
Obrimli els nostres cors
mentres la tarda expira!
Cantém son dols torment,
cantém el cant que 'l vent
en la foscor rondina!...

Amor, etern Amor qu' arreu alenas,
dónans ton bés ardent...
Amor, inmens Amor que 'l mon omplenas,
grónxans eternament!

III

ELS RAT-PENATS

Volant indecisos y feixuchs

La terra encalmantse de sobte ha callat,
la vetlla ha arriuat
y el Sol ha aclucat
sa parpella viva, sa parpella ardenta...
L' última oreneta, traspasant bronzenta
llensa els darrers xiseles volant al seu niu...
La terra ja es nostra; companyons, sortiu!

Sentiu quins acorts s' escampan pels ayres
sadollats de flayres?

Quín concert de festa, quín hymne gegant
de zumzeig d' insectes que van voleyant,
d' escarbats que voltan ab constant brunzit,
de grills que comensan son cant á la nit,

d' abellas ubriagas qu' en l' ayre bordonan
y al Amor se donan?

Las sombras ens brindan el nocturn convit
que todas las vetllas ens para la nit.
Sorpendrém pels ayres al frisós mosquit
que volta d' un sálzer la florida branca,
y al fugir del cálzer d' una rosa blanca
per xuclar la copa d' una campaneta
sorpendrém joyosos á la marieta.

Sortím! Per nosaltres la nit abandona
en alas del somni l' ardent papellona
que piega sas alas al cor de la fosca,
l' oruga verdsosa que 'l seu cos enrosca,
l' escarbató ardit
que ab febrós neguit
zumzeja pels ayres mentres bat la nit,
y á dintre del cálzer d' una flor colltorta
una abella morta:

El vent ha mimvat,...
La terra s' emboyra, tothom l' ha deixat
tornant al poblat
hont els instants volan, ahont la gent s' agita...
Pels camps encalmats, tant sols hi tranzita
l' eterna parella que va mormolant,
que al véurens s' atura y ens mira ab espant.

Sortiu, companyons, qu' en tota la terra,
del fons de la vall al cim de la serra,
en el clos tranquil del jardí florit
qu' esbandeix aromas gronxantse adormit,
en el camp desert ahont la brisa canta
y son buf ardent s' extén y ageganta,
en el fossar trist ahont els jorns s' escolan
y els follets tremolan,
la nit ens fa entrega dels dominis seus ..
Sortím á fruhirlos qu' els instants son breus
y el cor bat ab ánsia rublert d' ilusions...
Gosém de la vida! Volém, companyons ..

IV

Apareixen

ELS ENAMORATS

ELLA

Tornéms' en al poblat!
El sol ja s' ha amagat
y está la vall tan sola!
La nit s' acosta, aném;
demá ja hi tornarém
á fer rams d' heliotrops y de violas.

ELL

La nit s' acosta, es cert:
s' acosta ab son concert
de llums y brunzits d' alas,

s' acosta ab els seus cants
de notas palpitants
y son esplet de flayres.

Deixémla la Ciutat!
En l' éter inflammat
l' Amor batega y vibra...
Aquí, hont tot es repós
la vall ens brinda als dos
á ubriacar'ns de Vida.

Aquí ens darà la nit
son cant indefinit
de sóns plens d' armonías...
Deixémla la Ciutat...
Allí es tot infectat,
aquí tot es Poesia!

ELLA

Oh, nó! Marxém, marxém;
demá ja hi tornarém
á fer rams d' heliotrops y de violas!...
La fosca me fa por,
la nit me fa tristor
y m' trobo massa sola!

L' ESCARBATÓ

Capolls y poncellas
nascuts ab l' istiu,
obriu vostres pétals
que vull ferhi el niu!

V

ELS ECOS

Ja es post el Sol! Flors de la vall: ja es hora
d' obrir vostres capolls rublerts de flayres
als papellóns qu' en vostres cálzers buscan
dolsa dormida.

Es l' hora en que tot bat, tot gosa y canta
cansóns de goig, hymnes de pau y joya...
Es l' hora del Amor! Aymants, goseula!
La nit arriba.

*Al lluny se sent apagada y confosa la veu de
una campana*

ELL

L' Oració!
Sents eix toch de la campana
que vibra per l' espay?
Es el rès que la nit consagra al dia
que acaba d' espirar.

Es l' oració d' Amor, es la poesia
que s' enlayra pel cel
y adorm ab son alé tots els desitjos
y deixa els cors desperts.

Tot es quietut. Es l' hora en que 'ls aromas
s' escapan de las flors
pera incensar el vent, perfumar l' ayre
y embalsamarho tot.

Quedéms' aquí!

Jo 't portaré, ma vida,
per la ubaga ahont s' aclucan els llacsóns
y hont collortas somnian las violas
ab la rosada al cor...

Jo t' portaré ahont l' oreig regolfa en l' ayre
per vibrarhi altre cop ..
Ahont las horas, tant breus, sentint s' escorren...

Aném! El cel es blau y els camps en flor.

Eduard Girbal Jaume.

Barcelona, Octubre 98.

Premi d' En Xavier Montsalvatje

LA POR DEL BAGÍS

(Recorts d' una nit)

Quín Carnestoltas aquell any á la vila
de Farnés! Era en els meus temps més flo-
rits; quan hi estudiava; y no sé per quin
motiu tenia ordre de casa de que passés las
vacacions al Col·legi; jo conto qu' era per-
que sempre las allargava més de lo degut
y per çó 'm vegí condemnat á matar els
tres días de platxeri en aquella població
de la que 'n guardo recorts de tota mena,
com á llarch reposador en el meu romiat-
je de la vida. Per çó vegí es-corrers el
diumenge, el dilluns y el dimars ab llur
enfarfech de xavacanas parodias en que
l' home, deixant d' esserho, 's transforma en
bestia embrutida...

Fressosas músicas, crits y esgrips estri-
dents ferían mas orlelas y feyan frisar
mon cor d' adolescent que 's dolia pera
fruhir d' aquells jorns sorollosos; pro no
pels de la vila mercadera, no; solzament

pera 'ls del meu poblet enclotat entre gegantinas montanyas y agensat de tenebrosas boscurias.

Passats els tres enterbolidors días, arribá 'l dimecres de cendra; aquell dimecres corprenedor en que l' home deu recordarse qu' es pols; y veusaquí com fou per la població una jornada de dol y de pena.

No bastantlos tres diadas pera entregar-se á tota mena d' excessos, ja de consuetut celebran el dimecres, sino ab més, ab igual bullici; y ab l' enterro del ídol del vici escarneixen ab repugnant sanya un dels actes més respectuosos de la religió nostra. Rera d' aquell comens de trágica parodia, ballan esbojarradament á la misteriosa llum de teyeras y atxas de vent, devant la Parroquial. L' any aquell també volgueren ferho, pro 'l Rector s' hi oposá ajudat de la justicia; mes l' esvalotat poble 's revoltá al veurer que ls' arrabassavan una costum... Pro de quína manera s' revoltá! Tant de bó ho fes al arrabassarnhi d' altres més sanas, que desapareixen sens la més xica protesta!

Veure la riuada de carn humana per aquells carrers rocosos, cridant esvalotada, esglayava; y més encare els esperits entenebrats engrapant tota mena de armas esmoladas y correr de la Rectoral al convent de las monjas cercant una víctima pera coronar el funest Carnestoltas. No trovantla en els dos llochs esmentats vingueren á furejar al Col·legi, seguits d' un escamot de donas deixadas de la ma de Deu... escabelladas, luxuriosas, udolant com tement que 'ls fugís un moment que delitosas esperavan. La desolació que sembraren aquells desgraciats per la traficayre vila, arribá també fins als pochs collegials que 'ns habíam quedat, no faltantnos temps ni ocasió pera saltar la tapia del jardí y sortir á la desbandada, mentres la xusma esperitada voltava l' edifici amenaçant ab l' incendi si no gitava la porta á qui cercavan endimoniats.

.

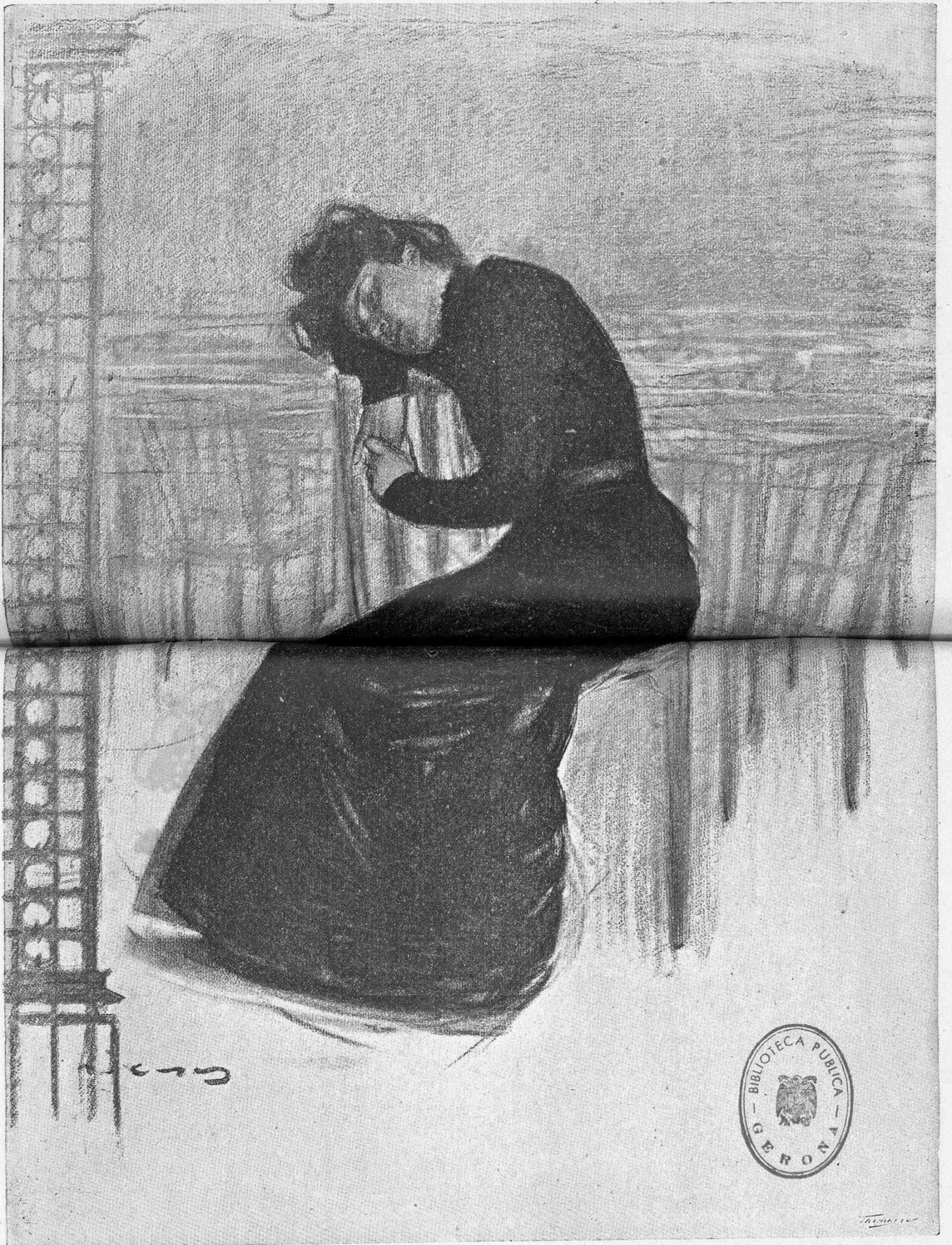
Sens donarmen compte 'm troví al hostal del Mingo espardenyner, ahont reprenguí forças boy esperant algun traginer tocatardá pera fer la pujada de Sant Hilari plegats, puig la nit avançava y ab la fosca qu' amenaçava, talment no era gens pla-

hent anar cinch horas ben sol y en plena nit... Las horas s' es-corrián y no 'n compareixía cap, y jo, bon xich despacientat, vaig disposarme á arriscar el tou de fosca després d' escoltar un debolit de amonestacions per part dels hostalers y parroquians que voltavan la llar, sens encaparrarse per las revoltas dels seus comvilatjans; pro jo —santa nit!—y al carrer falta gent bon xich content de poguer anar al calliu de la llar benehída. Ab pocas passas guanyí la palanca de la *riera dels frares*, y enllá, cap al molí den Casellas, en quin badiu l' aygua dormía quieta sentintse solzament lo xerroteix de las vincladissas canyas que l' encerclan. Passí las *alzinas balladoras*, aquell tenebrós clap de gegantins arbres que s' entrellassan uns ab altres, de brancatje tot vert; y m' mullaren el rostre els esquitxos de la cascata d' en Massaneda, que 's llença potenta y escumejant, torbant el misteri d' aquella afrau emboscada. L' esquelloteig dels braus de can Estrada y Vilaxica semblava que m' empenyés, amunt, amunt cap al toçal de la serrada de Castanyet pera fer la devallada de las Fossas; aquell clos tenebrós d' ahont sembla que no s' en puga eixir per un may més... Quína devallada, Sants del cel! Talment semblava que m' engolís un pou fondo, molt fondo; el respir méu ressonava per aquell estretall de rocateras y 'm produhía un efecte terrorífich... Un quart d' angunia mortal pera eixirne y guanyar l' esplanada neta del Bagís. Ans de començarla volguí reposar; assegut damunt d' una magera, m' aixuguí las gotas de suor que m' rodolavan cara avall; un ayret fredorech me feya rependre la vía, quan vaig sentir pel cantó de las Fossas, d' ahont acabava d' eixir, un cant que m' alegrá 'l cor; un cant mitg trist, mitg alegroy, que acompanyava l' acompassat só de l' esquellerinch d' un animal de bast; vingué á esser com un raig de sol en aquella fosca tenebrosa... Anava acostantse, acostantse y 's distingía més clara la cançó, que contrastava ab aquell escenari...

*Al carrer de l' Hospital
à tres portas á ma dreta
si n' hi há un estudiant
que 'n festeja una Sileta,
bon amor.*

Y 'l matxo s' sentía més proper... y, *garaninch, garanench, garaninch, gara-*

L' ENDERROCH

LA FÍ DE SIGLE

DIBUIX DE R. CASAS.

nench, en tant que 'l traginer, enclotat al bast, seguía la cançó ab un deix tant atractiu que semblava fer animar la somorta esplanada...

*No l' ha poguda alcançar
ni ab rahóns, ni ab parauletas;
ja 'n resol l' estudiant
à vestirse 'n de monjeta,
bon amor.*

Qué dolça era aquesta esparsa! Sobretot al recordarme que molt aprop d' aquella afrau, en una caseta pobra del cim de la carena, me l' havia feta coneixer una velleta de vuytantà, tot revifant una nierada de pollets xisclayres. Un crit d' *arri moreno* 'm feu alçar preparatme per escome tre al traginer que no era altre que 'n Pau Xero, que anava seguint la cançó...

*Al punt de la mitja nit
truca à casa la Sileta:
—¡Ola, ola, qui ha aquí?*

Al arribar á n' aquest indret, que jo esperava frisós, me l' hi planto al devant, responentli:

—Jo soch, Pau; no 'm coneixeu?

—Que t' haig de coneixer, Sant cristiá, ab aquest tay de fosca!

—Ni per la veu?

—Botuadell, si ets el *Tunicu*! Y ahont vas tot sol per aquets mons de Deu? També has fugit del xarbascat? Pla t' deu haber vingut bé á n' á tú! Bé, bé, ja se las compondrán; puja al bast y á dormir á 'l Bagís, que l' as en fumsi arribaríam á casa ab aquesta espessó.

—Al Bagís voleu anar? No diueu que s' hi sent por?

—¡Oh! y es plá cert; pro, mira, de segur que tindrán un bon tastarral de foch y prou pa per fer torradas, lo qu' es la meva bota no desdirá pas per passar la nit, y aixis arraulits al escó, vigilarém boy vetllant la por, perque pugan reposar la bona gent de la casa. No t' espantarás pas, eh?

Jo que sempre so anat á la que salta de sensacions y raresas, vaig omplirme de coratje y serenitat al respóndreli:

—Aixó plá! Per mi ray, ja hi podeu aviá 'l matxo, que encare m' agradará; avants d' anarnos á estabellar á las roque ras del sot de Sant Salvi, val més vetllar la por ben calentons vora la llar. Héu pas

sentit dir que n' hi haguessin mort cap, vos Pau, dels que hi han anat avans?

—No, *Tunicu*, no; si per cas serém nosaltres el primers; dalit y enllá.

Poch tardarem á arribar á l' era de la masía, de quins pallers n' eixireu roncant tres goços que 'ns acompanyaren, boy ensumatnos, fins á l' entrada.

L' entrada y cuyna del Bagís es espayosa .. ampla... baixa y fonda. A ma dreta hi ha la llar, voltada pel revellit escó; dugas pedraças servant dos boscalls, que creman sempre; al mitx els clamástechs, que sostenen la grossa perola que s' mou al lleu brandeig de la flama; á ma esquerra una estacada, d' ahont penjan eynas y més eynas camperolas: rellas, fangas, arpióts, aixadas... es dir, lo menester pera 'l conreu de las terras, aprop la pastera; al centre hi ha la taula llarga y ampla, negra y lluenta; del sostre, entre vessat de cabiróns, ne penjan panollas, forchs de fruytas de tota mena, y al voltant, per las parets, un bé de Deu d' estampas y goigs qu' enamora, no mancant al fons de tot, lo rellotje de caixa fressós y acompassat, constant els instants de vida de aquella bona gent. Quan hi entrarem ab el Pau Xero resavan el Rosari, del qu' eran á las acaballas. L' hereu penjá 'ls rosaris d' un estaloch que fa la pastera, y posantse la barretina entoná 'l *santa nit y bona hora*, donant comiats als de Planavía, que tenian de quedarse aquella nit á vetllar, á no habernos quedat nosaltres.

—Aném, vaja, altrement, vos quedéu? Deu vos ho pach; si teniu res de nou aviséu, que ja estarém alerta. Damunt la taula hi ha 'l menester; tinguéu bon repós, y fins á nou jorn.

Deu ho vulga, feu el Xero boy aixancarrantse prop la llar, mentres l' hereu, seguit de la jove, jayos y maynada, pujavan escala amunt cap á llurs cambras; no 'ls mossos y porqueyrola que encare 'ls tocá aconduhir lo bestia; y acabat que fou el tráfeh, regná 'l silenci més sepulcral en la cuynassa. Iluminada, aquesta, per un llum de ganxo, que penjava del sostre, donava una claror tota estranya y misteriosa barrejada ab la de las flamas joguineras de la llar que feyan mouer nostras siluetas... y... tich... tach...

tich tach, anava fent el rellotje, produhint un soroll estrany, fent ressonar tot l'empostissat de mal aplanadas fustas. Tocaren las onze, acompassadas, y la cuyna quedá tota envolta de misteri... Els tíons espeternegavan y las nostras ombres s'allargassavan paret enllá, segons el bellugueig que fes la flama del llum... Silenciosos passarem llarga estona.

—Tens pas por, *Tunicu*?

—No, gens; més aviat son.

—Allargássat al escó.

—No podria pas dormir.

—Vols dir que no? Ja t'abrigaré ab la manta y mentres dormirás faré las torradas.

M'habia ja tentat, y anava á probarho, quan caygueren somortas y foscas las dotze... El rellotje las llençá ab só apagat y confós; pro percutiren més y més, acabant de portarnos tot el misteri que pugan tenir las nits hivernencas en els llochs més tétrichs y desoladors. La llar no llençava flamaradas, era pur caliu; una magrana feta; tant sóls una espiral de fum blanquinós pujava xameneya amunt tapant la lluhissor del sutge que encrostonava tota la part baixa, fins á tocar casi l'ampla campana que 'ns feya de dosser... El Xero, assegut á un escambell, feya alguna bacayna decantant el cap á dreta y esquerra, seguintli la barretina tots els moviments; un cop se l'hi adelantá cap al pit ab una sotregada violenta y feu un ronch estrident que sorollá per la quietut que 'ns enrotllava, y n'seguien d'altres més lleus y reposats...

Jo me 'l contemplava ben despert á n'aquell bon home; ferm y atrevit, que n'havía fetas de campanyas desafiant las inclemencias dels temporals, la feresa dels llops y dels siglars y sobre tot els mals intents dels homes!... Y pensava que un brau que havia eixit de tot aixó, podia reposar ben confiat, com hi reposava, vora la llar d'una masía ab tot y sentirshi por.

Un soroll viu qu'entrá per la porta forana seguí tota la cuyna, remoguent taula y banchs; el llum s'apagá ab tot y no fer vent, y poch després se sentí cap á las corts del bestia. Bramulant els bous, assehinant las eugas y bruelant els godays, produhiren una mena de concert que m'feu estremir y ajocarme cap al redós del Pau Xero, que la meva tremolor l'havía mitj despertat.

—Pau: heu sentit? Sentiu encare? S'ha apagat el llum ell tot sol.

—Es la por...—feu ell boy tornantse á dormir; sense ferne altre estat.

—Pau, Pau,—vaig repetir, sachsejantlo ab forsa,—desperteuse... tinch por... enceneu el llum.

—No t'espantis, no, *Tunicu*; deu haber sigut el vent.

—No ha pas estat el vent; porta y finestras son barradas.

—Veyám, estarém al agoyt... ¿Qué dormias tú?

—No dormia, no, qu'estava ben desvetllat.

Encengué 'l llum; se passá las mans per la cara, sachsejantse tot ell; y escrostonant una torradora de flayrós pá moreno, que sucá ab oli y empolsá de sal, la feu passar, tombantse al darrera un mitjot de vi que bullia prop del caliu, dintre una olleta de terrissa tota fumada.

Regnava 'l silenci altre vegada, sentintse solzament el soroll de la torradora al mastegarla 'l Pau... Poch després el mateix rebombori desde la porta forana, la taula y banchs se remogueren, balandrejaren las eynas, produhint estrany só, y van caure del sostre tot un debolit de panollas y forchs... el llum s'apagá de nou... y 'l Pau, que 'm servava pel braç, s'alçá dret.

—Ja hi som, *Tunicu*; veyám qué será.

La fressa s'aná allunyant cap á las corts y torná el bestia á esbalotarse frisós.

Encengé altre cop el llum y s'decidí á seguir tots els recóns; jo arrapat al seu gech de vellut vert, el seguía sens respirar apenas...

—La porta es barrada... las finestras també... Per hont ha entrat la fressa?

—¡Oh!... Y heu sentit com queyan las espigas de blat de moro y els forchs dels cabiróns del sostre?

—¡Tens rahó!

—Goytéu: á terra no se n'hi veu cap y las rastelleras de las barras son plenas, no n'hi falta ni una.

—Llampus! sí qu'es estrany... Aném cap á la cort dels bous...

Aquestos bramulavan esferehits. Hi arrivarem y... ¡rés!... al veurer llum se calmaren... A la de las eugas també passá 'l mateix; y aixís á la dels garrins. Voltarem tots els recóns y... rés... enterament res... La quietut altre volta ho

embolcallá y ens entornarem cap al escó y menjarem y beguerem més animats, pro silenciosos... El Pau ja tornava á fer bacaynas y jo contemplantlo de nou, abstret á tot lo que no fos considerar las aventuras bosquerolas d' aquell brau traginer, que ja començava de encomanarme la despreocupació, fins arribar á la temeritat.

Torná á renovarse 'l soroll, pro un soroll diferent del de las altres vegadas... Ja no vingué de la porta, ni seguí tota la cuyna... Eixí de la xameneya, seguit d' un udol estrident, llarch que 'm feu estremir. El Pau Xero 's despertá rondinant...

—No 'ns deixarán dormir en tota la nit.

—Sentiu?

—Es el follet.

—El follet? Jo m' creya que tant sols se sentía quan bufava la tramontana.

—Que no 'n fa de vent á fora?

—Ca home! No 'n fa, bé ho só prou escoltat al sentirse la fressa la primera vegada.

—Sí qu' es estrany!—

Al acabar aquestas paraulas, l' udol se sentí més viu, de tal manera, que quedí tot esglayat. El Xero tremolá, per primera vegada, y fent el *nom del Pare, del Fill y del Esperit Sant*, que vaig seguir jo d' esma, incliná 'l cos cap al foch y estirant el coll, guaytá xameneya amunt y cridá ab veu segura:—¿Qué demanéu de la part de Deu? Per resposta regná novament el silenci; més fou per curts moments; l' udol se sentí més lleu y llastimer... y... altre vegada 'l Xero prengué la mateixa posició y repetí la pregunta ab veu més potent:—¿Qué demanéu de la part de Deu? Altre volta 'l silenci; pro un silenci corprenedor qu' ns feya acostar, acostar l' un al altre. Per tercera vegada l' udól se repetí, tant feble, que sols el sentirem dintre nostre y 'ns feu posar pell de gallina.—¿Qué demanéu de la part de Deu?—ab veu plena y ferma insistí 'l Pau Xero; y no solzament respongué 'l silenci, sino que derrera d' ell, d' aquell silenci corprenedor, l' udól, tornantse veu humana, respongué ab llastimer clam:—Cent missas,... Cent missas,... Cent missas.—Sens glassá 'l respir y quedarem... no ho sé com quedarem; pro 'l Pau omplintse de valor, decantá de nou el cos y alçant llur testa cap al indret del forat de la xameneya, digué ab veu no tant forta, ni tant segura com la darrera volta:—Deixéu els quartos damunt la pastera,

y demá las començarán á Cladells y á Castanyet.—El silenci torná, més silenciós encare .. el rellotje deixá anar la una ben pausada, que seguí tota la cuynaça... La llar s' aná esmortuhint... esmortuhint... Del forat de la xameneya baixá una bufada que feu revifar el caliu y tremolar la flama del llum que dibuixaba nostras sombras paret enllá, fins á tocar el trespol... Ens aná deixant el fret de l' ánima... Respiravam ab menys pena, més confiats, sobretot el Pau que ja tornava á roncar.

—Bon día y bona hora, santa gent! Heu reposat bé?—

Aquestas foren las paraulas que m' feren aixecar de l' escon, ahont dormía tot arredossat ab la manta; la claror del crepuscle matinal traspuava per la finestra de demunt la pastera. El Pau se 'n aná á gorní 'l matxo; el carregá al mitg de l' entrada y...—Ab Deu siau, bona gent; d' aquí á un altre día, si á Deu plau.—Lo vaquer tragué la barra de la porta y sortirem al defora. El sol acababa d' eixir y s' veyá com un pa de llum al demunt la serralada de las Fossas. El jorn se presentava rialler; la sanitosa flayre de las plantas boscanas ens omplí d' una joia indefinible. La riera s' estimbava de resclosa en resclosa, y l' aygua 's deixatava fent sarrells d' escuma entre las rocateras de son llit; els ocells cantavan y la vacada mandrosament feya vía cap á las pradas, totas verdas, del des-sota els quintars de la masía. Semblava talment que naixés la florida primavera... Avançarem camí enllá, camí enllá, cap als sots de la Corbera, embestint la pujada de la Roca de 'n Plá, tota plena de sol, y no trigarem pas gayre á assolir el planell de la Caseta de Villaret, desd' ahont avistarem el nostre poble, enclotat entre gegantinas montanyas y agensat de tenebrosas boscurias.

Desde aquella nit esborronable no s' hi ha sentit may més *por* al Bagís. Va desapareixer ab las mágicas paraulas del Pau Xero. Els quartos no 'ls hi trovaren pas al damunt de la pastera, y no cal dir que tampoch se celebraren els sufragis ni á Cladells, ni á Castanyet.

La *Por*, que no era altre cosa que un interessat en fer marxar els honrats masovers de la masía, se vegé burlada ab las paraulas del Xero, y aixó que las deixá anar ab tota la convicció de que parlava ab una ánima que demanava rescat.

Hi ha moltes versions respecte dita *Por*. Las vegadas que hi so passat en plena nit y al mitg del día son incontables y en ellas so tingut ocasió de sentir las aqueixas versions, y las he escoltat sempre embadalit devant l' ingenuitat de la gent de nostras montanyas.

Antón Busquets y Punset.

Premi d' En Lleó Audouard

LO MAL DE CAIXAL

¡Ay! ¡ay! ¡ay!...

Per més que jo sempre he dit per tot, que lo pitjor mal es tenir mal de caixal, may ningú m' ho ha desmentit. Prou sé 'l molt que n' he patit y parlo per experiència; es lo mal que ab més freqüència molesta; cap més l' empata: (cert es qu' es mal que no mata) pero apura la paciència.

Y que ningú podrá dir que may no n' hagi tingut, porque á poch d' haber nascut ja 'n comensa un á tenir. Fan mal avants de sortir, quan surten, quan son posats, siguent bons, siguent corcats, sorollant, quan van cayent... ¡Sempre están donant torment! ¡¡Fins quan són esbocinats!!!

Ara, porque un ha tingut lo gust de pendre un gelat; si un menja dols ó salat, ó s' troba ab lo ventrell brut... Si fá 'l temps humit ó aixut, si un beu res fret ó calent;

(com que la boca 's ressent de qualsevol sensació... un no té més remissió que patir continuament).

Y gracias, si no més fós lo rosech que desespera!... ¡¡Lo gasto que hi vé al darrera que 'l fá molt més dolorós!!!... La prova de que es costós ben clara y palpable es: porque lo que abunda més son dentistas, y no obstant tots van bé, y tots van menjant. (ab la boca dels demés).

De remeys, n' han inventat tant ells com els curanderos molts; mes son *papa dineros* que no donan resultat. Per xó molts, cuan ja han notat que en frascos y raspallets fan saltárloshi 'ls quartets, remeys de casa s' procuran, que, á lo menos, si no curan resultan més baratets.

L' un glopeja agua de tila, malvas y arrel de malví; l' altra s' hi posa un boci de clavell, ó una desfila... Hi há qui ab vahos se las enfile de plantalje y valeriana, qui beu agua de genciana, qui 's fá emplastas de midó... y qui pren banys d' impresió... dintre d' una... palangana.

Pero, tot aixó, está clar, molts cops es insuficient; si apreta 'l mal tant valent que un ja no l' pot aguantar, no hi val rés; ni 'l gemegar, ni 'l medicarse ab esmero: quan un té aquell desespero, l' únich remey, al final, es .. fersé arrancá 'l caixal... y un duro del monedero.

Quan se 'n corca un, lo primer que fan molts (creyent curársel), es, tot lo día, burxársel, qu' es lo pitjor que 's pot fer. Al principi, ab un paper en forma de cargolillo; l' altre día ab un *palillo*, quan poden, ja ho fán ab dos, y al fi hi fan un forat gros que s'hi pot ficá un panillo.

Pero després ve 'l patir que hasta no s' pot explicar; .. si un té fam, no pot menjar,

ni tenint són, pot dormir.
Es tant lo que fan sofrir,
que un se torna groch y blanch,
y fins crech que, en un arranch,
son molts, tal com jo m' ho miro,
que 's pegarian... ¡un tiro!...
(si 'ls tiros fossin de franch).

Y en fi, no n' vuy parlar més
per no cansals, ni abusarne,...
puig tinch pór que de parlarne
á n' algú no n' hi vingués.
Are m' resta dir, no més,
que 'ls desitjo (y per mí igual)
que Déu los privi de mal
ó un remey bén pronte 'l donia...
y 'ls guardi santa *Apolonia*
de tenir ¡MAL DE CAIXAL!

Cassimir Ribó y Mallá.

Premi d' En Esteve Adroher

¡SETZE ANYS!

Primerenca, primerenca
com la flor del admeller...

¡Quin desitjg mon cor tenia
de reveure eixa Masía,
pomellet dels meus amors!
¡Cóm l' havia sospirada,
tant blanqueta y soléyada
sobre un puig cenyit de flors!

Quan sentia la tristesa
qu' en mon pit deixava impresa
la maror de la ciutat,
somniaute tan xamosa,
ja ma pensa coratjosa
veya 'l cel asserenat.

Mes, avuy puch assolirte:
quan arrivo á descobrirte
ja voldria sé aprop teu;
lo que sento al arriparhi
vora l' ombra del Santuari
déu sentirho 'l bon romeu.

Lo camí ¡qué llarch se m' feya!
te cercava y may te veyá,
pitjeret del Maig florit;
per fi arriba la pujada
y he dat l' última pitrada
costa amunt, bén decidit.

Al redós de la boscuria,
lo casal de la velluria
llumenava 'l sol ponent;
la Masía allá reposa,
damunt de l' herba flayrosa,
com primcesa del Orient.

Ses parets són les meteixe; ;
prou recordo aqueixcs feixes,
sos camins y corriols,
lo pinar de la ribera
hont, en sent la primavera,
feyan niu els oriols.

Fins he vist, groixut y altívol,
lo plansó qu' en lloch ombrívol
vaig plantarhi essent baylet;
plens de fruyta assahonada,
los penjolls de sa brancada
són l' orgull d' aquest indret.

¡Ja só al peu de la Masía!
Ja 'm somriu l' Agna María
dreta al mitj de són portal
tot vestit de pampeleda,
que s' enfila y que s' enreda
part amunt del finestral.

— ¡Deu te guard, pubilla ayrosa,
poncelló d' encesa rosa,
lo més fresch del pagesiu,
la del front pur com l' aubada,
d' esblaymadeta mirada,
placent com l' oreig d' estíu!

Gayre bé ets desconeguda:
¡tan inquieta y tan menuda
quan me n' vaig aná á ciutat
y ara, Verge! que 'n ets d' alta!
¡quin clavell á cada gaita
la ma del temps hi ha estampat!

Ta cintura es encisera
com la branca de palmera
qu' endaurá lo bes del sol,
de ton llavi la magrana,
ne prengué l' encesa grana,
la dolsura 'l rossinyol.

La morera, engelosida,
véu sa fruyta esblanquehida
per ta mata de cabell;
dels gessamins la pureza
no la trobo bén entesa
com la blancor de ta pell.

¿Qué te 'n rius, Agna María?
 ¡de floretas te 'n diria
 que se 'm escapan del cor...!
 més avuy sento tristesa:
 me complau ta gentilesa,
 pero 'm dóna una tristor...!

Ta creixensa m' enamora,
 mes me dú recorts á l' hora
 d' altre temps, d' un temps llunyá,
 de quan eras petiteta,
 de quan deya ta boqueta
 lo que may puch oblidá.

Quan passava aquí alguns días,
 cap á mos brassos corrias;
 ¡si me 'n feyas de petóns!
 ¡poguéssem, filla, tornarhi
 á esgranar aquell rosari
 de rondallas y cansóns!

Tota franca y joguinsa,
 més moguda que l' alosa
 n' eras la vida del Más:
 sense tú tot s' entristia,
 per aixó sempre t' volia
 repenjadeta á mon bras.

¡Si n' hi passavam d' estonas
 perseguint las papallonas
 desde la gorga al empriu,
 ó bè escorcollant la prada
 sempre que 't veyá empenyada
 en que t' abastés un niu!

Tos pares s' hi embadalian
 quan te veyan y t' sentían
 sempre ab acudits novells;
 lo teu avi, á cap de taula,
 no n' perdía una paraula,
 donchs els nins fan gosá als vells.

Més avuy... ja es altra cosa:
 ja ets posada y més seriosa
 y aixó 'm dóna un colp amarch;
 ¡no sé per qué haig d' entristirme!
 ¿per qué no tinch d' avenirme
 á que vesteixis de llarch?

Quan he seguit l' encontrada
 bén igual la só trobada,
 tot inmoble y persistent:
 tan sòls el curs de la vida
 muda al home desseguida
 com panell que gira 'l vent.

Lo motiu de ta mudansa
 prou l' he esbrinat sens tardansa,
 ¡oh pübilleta gentil!
 quan passava prop de l' era,
 m' ho ha contat la molinera,
 sense embuts y fil per fil.

M' ha dit qu' eras cullidora,
 que 'l jovent d' aquí á la vora
 nit y día ronda 'l Más;
 que ja 't canta *camarellas*
 y mormola á tas orellas
 lo que tú sóla t' sabrás.

Que, com ets tan aixerida,
 tens á la plassa sortida,
 sempre 't sobran balladors;
 que al empit de ta finestra,
 quan te llevas, cada festa
 hi culls ramellets de flors.

Que al *Comellar de l' alsina*
 diu qu' un jove ab barretina,
 bén plantat y escardalench,
 t' hi sól tení entretinguda,
 y que 'n tornas conmoguda,
 vermelleta com el fench...!

Me 'n vaig á rébre al teu pare
 qu' enrahonant ab la teu' mare
 ja s' acostan cap aquí,
 boy seguint á la carreta:
 ¡quina abrassada, qu' estreta!
 poch que pensan ara ab mí.

Una altra hora, Agna María,
 ja m' dirás de la Masía
 qui ha de ser el nou puntal,
 qui es lo fadrí que t' galeja;
 t' ho demano sense enveja:
 ¡no t' sofoquis... tan se val...!—

Joseph Franquet y Serra.

Abril de 1902.

MOLINERA DE LA GALETTE

DIBUJ DE R. CASAS

DISCURS DE GRACIAS

pronunciat per el Secretari de la
Comissió organitzadora

En Frederich Gircós

SENYORAS, SENYORS:

QUEHINT á las instigacions de mos companys de comissió, y guiat per l' amor que sento per ma Patria, he acceptat l' honor encàrrech de remerciar á tots els que han contribuït al éxit de nostra festa, encàrrech que crech superior á mas forsas y facultats, y que ab por compliria si no confiés ab la vostra benevolensa.

Fa uns dos mesos, quan comensá á dirse que Girona volia vestir-se de festa pera obsequiar espléndidament á la Primavera, els redactors de L' ENDERROCH y algún jove d' aquesta ciutat, tots entusiastas defensors dels drets de nostra Patria, pensárem que aquélla seria ocasió oportuna pera celebrar un acte gran en honor de la nostra llengua.

Ab fe y entusiasme treballarem en la organització de uns JOCHS FLORALS, y pera que tinguessen la major ressonancia possible, y al obrar aixís, senyors, puch molt bé dirvos que no 'ns guiá altra idea, que no 'ns portá altre objecte que 'l de oferir un tribut á Catalunya, tribut que encara que humil com v. ngut de nosaltres, es fidel expressió del amor que sentim per la nostra Patria.

Avuy, ab el major lluhiment, ha tingut lloch la festa; y que 'ls resultats han correspost als nostres desitjos, ho demostran els notables treballs premiats, veritable protesta de lo que diuen aquells que, deixantse portar per l' odi y obcecació de que están possehits, fan correr y propalan la veu de que la nostra llengua es morta.

La nostra llengua no es morta, no, y

malgrat als esforços que s' fan pera ofegarla y las fuetadas que reb d' aquells que, quan menos haurían de respectarla, cada día son més els fills carinyosos que la propagan, cada día son més els que, sens témer els odis que poden conquistarse, aprofitan qualsevol ocasió pera manifestar en públich l' amor que senten per la llengua de la terra que 'ls vegé neixer, per la llengua que 'ls despertá els sentiments de son cor, per la llengua en que tal vegada rebren l' últim adeu dels sers que més estimavan.

Podrán tractar els homes d' imposarnos una llengua forastera, mes nosaltres, els que de cor estimém la de la terra, rebutjarém ara y sempre la forastera, perque tenim la nostra que, haventnos sigut imposada per Deu, no podém aborrrir ni despreciar. Trevallém, donchs, pera que á la nostra llengua se li concedeixin tots els honors de que es mereixedora, y si un día ens manquessin forsas pera seguir nostres treballs, ens en donará de novas el recort d' aquell gran patrici, de memoria inesborrable, gloria de Catalunya, en Bartomeu Robert, que sens altres medis que la confiança en Deu y l' esperit de Patria arrelat al cor, ha treballat sens treva hasta 'ls últims moments de sa vida en defensa de las justas aspiracions de Catalunya.

Recordemnos que la llengua simbolisa la Patria, y que si per deixadesa ó per ingratitudeixessim perdre la nostra llengua, desapareixería pera sempre Catalunya, quedantne tan sóls el recort que á la posteritat ne podria trasmetre la historia y els fets gloriosos de nostres antepassats, que moriren ab el convenciment de que sos fills sabrían conservar la Patria que 'ls hi llegavan. Trevallém tots en l' obra important de perfeccionar nostra llengua y, al obrar aixís, senyors, no farém altre cosa que treballar per la conservació de Catalunya; y si algún fill miserable, trahint á sa Patria, trepitja y aborreix la llengua de la terra, que en sos oïdos ressoni per sempre el crit de maledicció y despreci que d' una manera tan gráfica expressa el Dant ab aquestas paraulas inmortalas: « *Vergonya eterna á aquells que despreciant son idioma alaban el dels altres.* »

Y ara, senyors, concretantme al objecte de ma missió, he de agrahir y remerciar á las distingidas corporacions, entitats y particulars, que ab sa protecció, ajuda

y pr sencia, han donat major reals   n'aquesta festa; al honorable Jurat que ab tota consciència   imparcialitat, ha complert la difficil ssima tasca que li ha sigut encomenada; als notables cultivadors de la llengua de la terra, que han respost   la nostra crida, no atrets p ls llores que podian conquistar en aquesta lluyta literaria, sinó pera donar una proba m s de son amor   Catalunya.

Merc s dono,   vosaltras, hermosas damas y bellas senyoretas que m' escolteu y que ab els vostres encants hav u donat major lluhiment y esplendor   n'aquest acte; que vostres cors servin sempre viva la flama del sant amor   la Patria, y quan en las horas de reculliment, ab tot el fervor que us inspira la Religió, dirigiu   Deu las vostras pregarias demanantli que us concedeixi la tranquilitat y 'l rep s de las vostras  nimas, record vos també de pregarli pel benestar de nostra estimada Catalunya, ja que una mare, quant més desgraciada, m s digna es d'apreci y

de que se recordin d'ella tots els que tenen obligació d'estimarla.

Y   vos, senyora, Reyna de la festa, com ho sou de la gentilesa, de la bondat y de la hermosura, veritable representació de las distingidas damas y donzellas que s' troban   n'aquí reunidas, no s  com expresarvos l' agraument que sent el meu cor per havervos dignat presidir aquesta festa catalana, y m s encare, pels recorts que en m  feu despertar; portat per l'amor que sento per ma Patria, me feu recordar, senyora, las páginas d'or de nostra historia, aquells temps gloriosos en que Catalunya, sentada en son trono de Comptesa y tenint el ple us de sos drets y llibertats, era respectada y admirada per tots els pobles de la terra, aquells jorns de grandesa y prosperitat que sens dubte ab la ajuda de tots els seus fills, tornar    disfrutar un altre día.

HE DIT.

Punts sobre unas iis

Hi ha dos menas de Naciones: unas que ab penas y travalls se sostenen pel dret de la forsa; altres que viuen en santa pau per la forsa del dret. Aquéllas se mantenen privant de tota llibertat d' acció als grupos naturals que las componen; aquéstas garantint y protegint las autonomías de tals grupos, formats per la naturalesa, sancionats per la historia y ungits pel dret. En las unas l' Estat nacional se compenetra ab la societat política que conté perque s' adapta á la seva manera d' esser. En las altrás, l' Estat está en permanent divorci ab las colectivitats sotmesas al seu domini. Per xó en las primeras els ciutadans veuen en l' Estat la patria, y la patria en l' Estat; no podent en las segonas veure tal conjunció.

Pero resulta que, 'ls representants dels régimens de aqueixos Estats artificials, no volen que s' patentisi la fonda separació moral en que permaneixen ab els seus governats, y aixís persegueixen com actes de separatisme, com delictes de lesa patria, tota demostració d' hostilitat contra el sistema, contra el régimen ab que l' Estat funciona.

Aixó es lo que passa á Espanya. En lloch com á Catalunya van produhir tant fonda pena las desfetas terribles y vergonyosas per las quals perdé Espanya el seu imperi colonial. Degudas, com regoneix tot el mon, al régimen unitari, absorbent, explotador é immoral, tots els catalans de sana intelligencia y cor net, li declararen implacable guerra. Aquesta guerra, aquet odi sant al centralisme y á tots els elements monárquichs y republicans

que l' apoyan, volen aquestos fer creurer als demás espanyols, que vá contra Espanya, qu' es separatista, quant precisament es tot lo contrari, puig revela la més formidable protesta contra els homes y els procediments que han separat d' Espanya més de la meytat del seu territori y de la seva població. Ab mes rahó podria motejarse de separatistas á las Regions que resignadament els suportan y consenten que continuhin regint aquesta Nació desventurada, exposantla á nous perills y desmembraments.

No hi ha precedents á la historia de que despres de llissó tan tremenda com la rebuda aquí, no hi hagi ni la més petita esmena; es depriment y vergonyós que 'ls mateixos homens y cosas que produiren aquell espantós enderrocament, siguin els imperants, y subleva l' ánima que la malicia y la ignorancia, acusin de separatistas als únichs que preveyan aquell naufragi, y proclamavan la manera d' evitarlo, als que pera no enfonsarse en el que veuen venir preparan, sí, pera Catalunya un salva-vidas, pero tot dihent á las demás Regions que preparin el seu. ¿Qué mes voldria Catalunya que salvarse ab totas juntas y fer una Espanya nova, ab sistema, procediments y homens nous? Tots els autonomistas de debó, tots els bons catalans, consti bé, fem guerra al régimen, no á Espanya; fentla á aquell, som d' aquesta els primers defensors; cap federal, cap catalanista, cap regionalista catalá es capás d' ofendrer la senyera de la nació espanyola; van contra l' abanderrat, no contra la bandera.

J. M. VALLÉS Y RIBOT.

10 Maig 1902.

PENSAMENTS EN VERS

LO QUE CONVÉ

I

Al que llegint no s' distreu
de las penas de la vida,
ja se li pot fer la creu.

II

Si no matas l' escarbat,
per fástich ó compassió,
à la primera ocasió,
l' el trovarás en el plat.

III

De crèdit ne té el qui l' usa,
pero el pert el qui n' abusa.

IV

¿Sabs qué vol dir *propietari*?
Com que la vida es tant curta,
res més qu' *usufructuari*.

V

Digui 'l que vulgui la gent,
un amich, un bon amich,
tan si es pobre com si es rich,
val tant ó més qu' un parent.
L' amich ho es per *voluntat*,
l' altre per *casualitat*.

VI

Si ja hi tens disposició,
l' ocasió 't farà ser lladre;
si no n' hi tens ¡no senyó!

VII

Lo qu' es per mi, un desengany
no es pena, qu' es alegria;
me faig cárrech que tenia
dintre del cos un engany.

Albert Llanas.

LA doctrina catalanista, basada en la naturalesa íntima dels pobles y dels individus, ha operat una revolució moral en nostra societat, ha vingut á declarar guerra, no á tot lo existent, puig que ella 's basa en la realitat dels fets positius, sinó á totas las fórmulas buydas, á tots els régims falsos, á tot lo que sían passions y sectarisme d' escoles, á tot lo que indiqui rutina y petrificació de las ánimas y de las costums. Es doctrina lliberal y es doctrina democrática; es la pedra angular del edifici de la civilisació casi perfecta, que sommiém, y qu' ha d' aixecarse sobre las runas de l' actual civilisació hipócrita y mentidera en que tot son prejudicis y apassionaments.

Aixís ho veyém y aixís ho sentím. Ara, l' intentar convencer á nostres detractors, ja fora més dificultós. No hem d' intentarho, donchs. Quedemnos ab nostra convicció. Contra 'ls que negan, afirmém; contra la mala fe, oposemhi 'l despreci. Creguém en nosaltres mateixos y, sense donar compte á qui no ho mereix de nostras sagradas creencias, fem nostra vía.

No injustament, sinó ridículament ha sigut el catalanisme titllat de *reaccionari* per aquells de sos enemichs *lliberals* que no hi veuhen dos dits més enllá dels seus ulls, com ha sigut titllat de demagogo ó poch menys per certs ultramontans estrets y dogmátichs. Aixó ho tenim massa sabut, com tenim sabut que la paraula *reacció* en boca dels jacobins de nostra terra tanca un concepte tan especiós y negatiu com el mot *revolució* en boca dels conservadors. Uns y altres se completan; uns y altres l' han vinguda realisant durant sigles la gran convenció social qu' ofega 'ls esperits verament cultes y de sentiments verament lliures.

Tot indica que 'l catalanisme acabarà per dur la verdadera llum, aclarint la conciencia dels predestinats, ensemps qu' enlluhernant als incautes y fent correr esma-perduts y plens de pánich als malvats.

Pera lograrho, hem de procurar que nostre partit no sia un partit tancat; hem de fer que hi entri tothom. Entre 'ls moltíssims elements que ja 's troban en la gran familia catalanista, L' ENDERROCH ha vingut á figurarhi com nota ben simpática y encoratjadora, aportanthi son gran entusiasme, á lo que 'n podríam dir el dogma comú, y ensemps un criteri franch y expansiu, criteri qu' ha d' acabar sens dubte per ésser el llas d' unió ab els partits catalans afins, que ja comensan á comprendre que si una causa social y política realment lliberal hi ha en nostra terra, aquesta causa es el catalanisme.

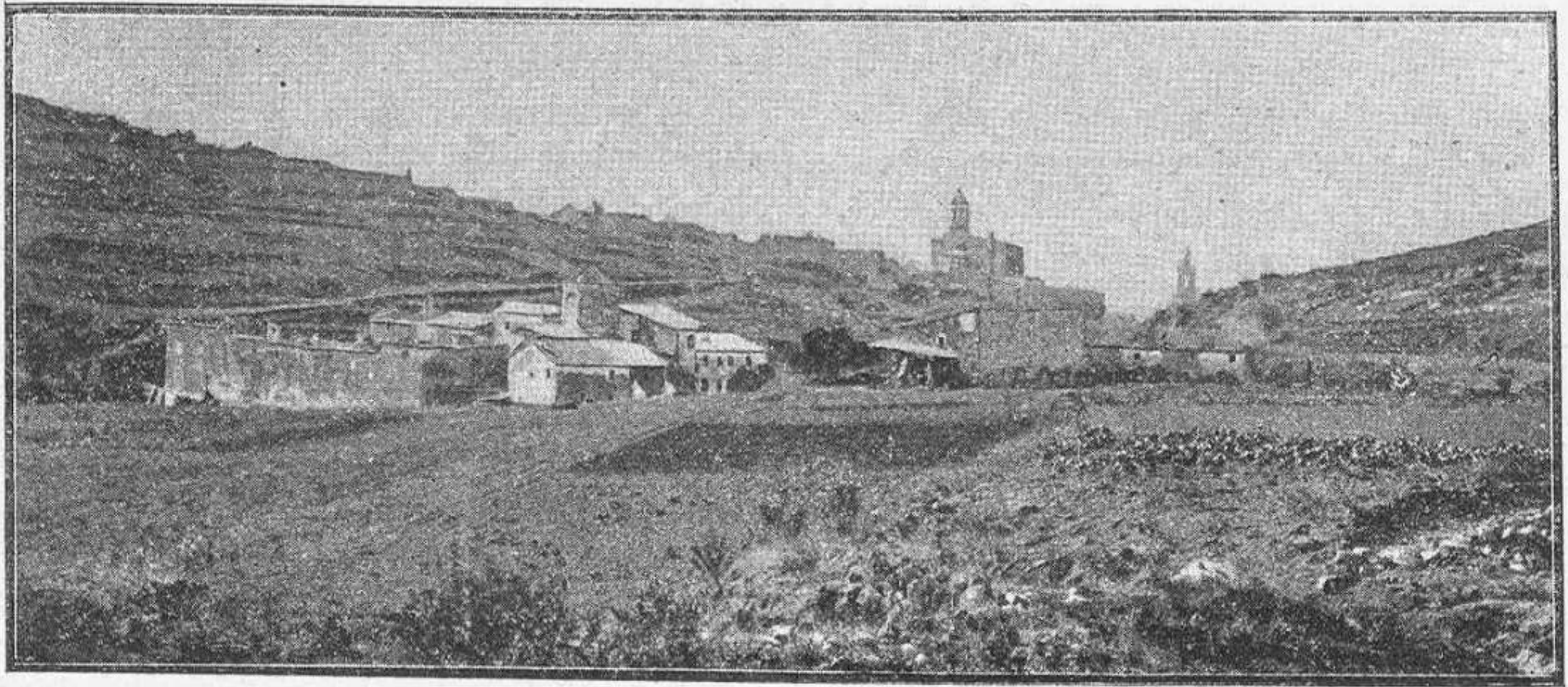
No siguém may un de tants partits polítichs á la espanyola; pero, com que 'l gran partit autonomista catalá ja es un fet, trobo natural que dintre d' ell els elements joves, per rahó de sa edat y consegüents afans d' avens, ne formin lo qu' en

la política al us se 'n diria la Ésquerra, si altres figuran á la Dreta. Aixó en res s'oposa á que tots vagin de comú acort y propaguin la mateixa doctrina; y aixís se pot, per un altre costat, allargar la má als nous adeptes que cada día van venint. Aixamplantse d' aquesta manera nostre camp d' acció, poden conreuharshi fruyts nombrosíssims.

No oblidém que sota 'ls plechs de la bandera de la *Unió Catalanista* hi caben tots. Pero aixó sí: encara que hi cápigan, puig ella s' extén per tota la patria, procurém qu' entorn nostre s' hi apleguin els conscients, no 'ls despitats ó 'ls sectaris. Més que fanátichs, hem de voler convenuts. Aixís podrém enorgullirnos de que son homes avensats de debó els que forman la gran creuhada de la reivindicació catalana.

LLUIS VIA.

Las fiestas de Girona

(SOMNI)

SEMBLAVA tal-ment que no s' movia!; ni sotragadas, ni remor, ni pois, ni fum... quina delicia!

Aquell tren ideal volava silenciós, guanyant al vent en sa carrera, i transportant-me á mí de llunyanas terras, vers el racó de món ahont vaig neixer, i per el qual sentia l'afecció qu' inspiran els recors de juvenesa. Y al recordar els temps passats, reproduia en ma pensa els meus antics viatjes, tant molestos;... verdaderament, aquelles máquinas de vapor rodant, posadas sobre vías d' acer, eran una antiqüalla més, un curt esglaó que trapitjaren breus instants els peus lleugers d' una humanitat que corre sempre, sens parar, afanyosa de civilització, assedegada de benestar i de progrés...

Comensava á dibuixar-se al lluny la silueta d' un gran poblat; treball me costá regoneixer aquella antiga ciutat ahont havia conegut de primer la vida. ¡Quánt havia canviat!; en vá cercavan mos esguards las altas torres qu' eran el segell típic de la *meva terra*; el temps las havia enderrocat, i ningú s' havia preocupat de reconstruir-las, ni tan sols per respecte ó memoria de passadas tradicions.

Qué diferent era tot! La població que jo havia deixat dividida en dugas parts per un rech pestilent que la enlletgia, formava un sol cos extés desde el turó per la plana en tres direccions radiants; el riu havia desaparegut sota algún passeig ó tal

volta desviat per fora 'l perímetre de la ciutat.

Una fonda curiositat me portá á cercar entre 'ls viaranyes de la ciutat la casa ahont havia viscut la meitat de ma existencia;... no n' quedava mes que son recort en ma memoria; vaig endevinar, més que trobar realment, el lloch que havia ocupat la casa dels meus pares.

Avingudas, plassas i carrers, per tot me passejava, desitjós de trobar quel-com que m' fés memoria del passat, esperant inútilment sentir renovar-se en mon ser llunyanas emocions per sempre mortas; en lloch vegí qué fes glatir mon cor ab los batechs d' altre temps, quina memoria pareixia esborrada per l' ambient d' una nova civilització.

Arreu hi transitava molta gent, però á cap vaig coneixer dels meus antics companys. Tot havia canviat: personas i cosas i costums. Tot era nou pera mí, estrany espectre de 'l passat, en mitg d' una generació qu' ha de venir.

Al temps de m' arribada, l' animació era gran entre 'ls meus nous conciutadans.

Aquell dia era festa de solemnitat.

S' commemorava una data gloriosa: la de la consolidació de la pau, per la llibertat dels homes.

Qué sublim era tot!

Aquella generació envejable de ciutadans venturosos per la pau i fraternitat entre tots els homes, celebrava la festa ab actes dignes de la humanitat que ha-

AFICIONADA

DIBUJ DE R. CASAS,

vía sapigut assolir la realitat d' aquelles *utopias* del meu temps, i que jo havia ajudat á propagar, defensant-les ab tant d'ardiment tota la meva vida.

Aquellas hermosas festas portavan un segell de civilització, que sóls podían ovirar en temps passats, els que, com jo, tenían una fé cega en el per-vindre de la Humanitat, i una confiança absoluta en los ideals que venerava ab tant d'entusiasme en lo profund de ma conciencia.

Tots els llocs públics mostravan una serietat senzilla qu' els hi donava un aspecte magestuós, simpátich i agradable; res de ridícols ornaments de vistosas coloraines, que tant s'estilavan al meu temps; res d' aquelles grotescas mascaradas que recorrián els carrers al só de sorollós instrumental, quan jo hi vivía; res de professions cívicas ni piadosas, sens las quals no s' comprenía una festeta en l' antigor; res de gent uniformada ostentant envanida las einas de la destrucció, puntal del privilegi i la injusticia; res d' aquells impúdichs balls, ahont la verge més honesta obría 'ls brassos al primer desconegut que la sollicitava, i á qui tal volta hauría negat fins la mirada; res d' aquells espectacles immorals, ahont l' home s' nivellava ab la fera, quin cobart torment aplaudía ab entusiástich selvatjisme; res d' aquelles xavacanas exhibicions, en que devían ser temples sagrats de l' art i la bellesa; res de fomentar el vici donant premis á la vanitat i el luxu; res de tot alló; l' alenada del progrés havia escombrat per sempre aquelles vergonyosas costúms del sigle vint.

Allá 's festejava á la ciencia, i al art; á la llibertat, i la justicia; al treball, i á la virtut; allá s' enlairava tot lo sá i lo bó; tot lo noble i digne; tot lo gran i lo sublim.

Els representants de la Ciencia se reunían en congrés anyal, ahont se prego-

navan sos descobriments, donant compte al poble dels avensos realisats.

Els artistas, congregats també, delectavan als cors sensibles amb sas inspiradas concepcions: músichs i pintors, escultors i poetas, tots celebravan la festa, ab concursos vessant de bellesa qu' enlairava 'ls sentiments més delicats dels homes.

Cantavan els poetas ab fé i amor á la Humanitat futura; á la ciencia i al art; á la llibertat i la justicia; al treball y al progrés; al amor i la virtut...

També 'l treball manual celebrava la festa de semblant manera; no hi faltava la exposició de productes industrials i agrícolas; dels invents del geni i els primors del art industrial.

Allá se tributava fervorós homenatge á tot lo sá i lo bó, á tot lo noble i digne, á tot lo gran i lo sublim.

Coronava aquelles festas, la de la Llibertat, commemorant la redenció de la humanitat; festa corejada per tothom, expressió fidel de la felicitat dels pobles lliures. Era un espectacle grandíós, indefinible, que no poden imaginarse ni comprendre 'ls que encara senten sobre séu 'l pés aclaparant de las tirauías qu' avui 'ns esclavisan.

Mon primer afany al despertar fou treure 'l cap per la finestra del vagó, que 's movía peresós... com antes!... A ma vista s' presentava la Girona de sempre; ...tornaría á trobar las mateixas personas, las mateixas cosas, y... las mateixas costums!!!...

ALBERT BALARI.

Barcelona, Maig de 1902.

IMPRESIÓ

An' aquella ciutat rónega y trista s' hi trobava com empresonat. Per aixó sempre que podia, trencant el cercol de murallas que la enronrava, fugia camps á través, cercant aire sanítós y horitzons amples pera explayarhi la vista y l' esperit. Y no havia de fer més que eixir á las portas de la ciutat pera trobarse en plena naturalesa y fruhirne delitosament els cants.

No n' acaronava pochs de somnis allavoras! La seva imaginació travessava 'ls horitzons, volava lluny, ben lluny de la ciutat rónega y trista: volava cap á una altra ciutat gran, molt gran y molt riallera y animada, una ciutat hont pogués apaybagar la seva fam d' honor y la seva set de gloria.

Peró bén aviat el somni s' fonia y la mirada del poeta s' dirigia al pilot de casas, encimbelladas en mitg del cercol de murallas que las cinglavan com pera privarlas de que s' esllavissessin planas avall.

Y allavoras el poeta queya en una tristesa fonda, ben fonda, encara que endolida per una esperansa: la d' arribar á estrompassar un día las montanyas que tancavan l' horitzó y convertir en realitat el seu somni.

Si va sortirse ab la seva? ¡Prou que va sortirshi!

Va anar á la ciutat gran, á la ciutat riallera, y va calmarhi la seva fam d' honors y la seva set de gloria.

Y quan ja va ser conegut y admirat per tots, quan ja va haver assolit el lloch eminent que ambicionaba, quan ja tothom abaixava al devant seu la testa humiliada per la seva superioritat y els ulls enlluernats pel resplandor del seu geni, va sentir de cop y volta un gran anyorament. Convertidas en realitat las sevas esperansas, arribat al cap d' amunt en el camí de la gloria, anyorava la ciutat rónega y trista que havia sigut bressol dels seus somnis d' infant y de las sevas ilusions de jove.

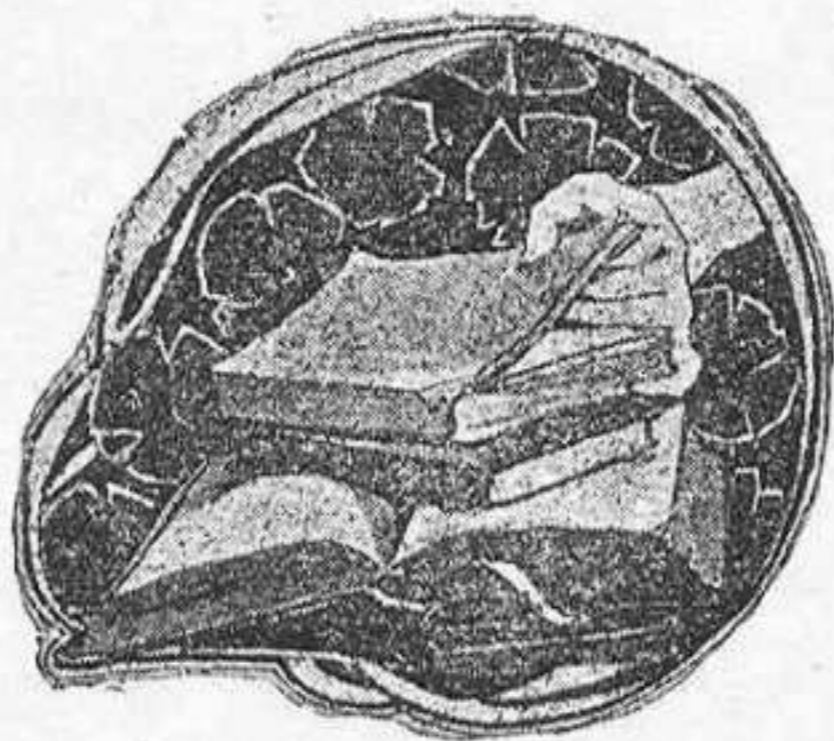
Llavoras va girar la vista al entorn. Inmensas rengleras d' edificis sumptuosos li privavan la vista dels últims termes. La gran ciutat riallera y animada no tenia horitzons.

Y el poeta, el geni admirable y admirat, va sentirshi presoner dintre la ciutat riallera y animada. Més presoner encara de lo que s' sentia abans á la ciutat rónega y trista. Perque si res més no, la ciutat rónega y trista tenia horitzons amples, que portavan al cor esperansas falagueras. Y ara ja eran perdudas per ell totas las esperansas; ja no podia anar més enllá ni pujar més amunt.

.....

Y el geni, hidròpich de gloria, va rompre á plorar amargament.

JOSEPH MORATÓ Y GRAU.

Després de reiterar las gracias una vegada més á tots els que han col·laborat en els nostres **Jochs Florals**, ja concedint premis, ja concursant pera guanyarlos, ja ajudanthi d' un modo més ó menos directe; tením una vera satisfacció en manifestar desde aquí nostre agraïment á quants han contribuït á la major válua del present *Número extraordinari*. Acceptin donchs la expressió de nostra gratitud D. Joseph M.ª Vallés y Ribot, D. Albert Llanas, D. Lluís Vía, D. Albert Balari, D. Joseph Morató y Grau, D. Amís Unal, D. J. Coll y Saliati y D. F. Seix, qui ens ha cedit galantment la reproducció dels hermosos dibuixos d' en Ramón Casas, que tenim el gust de presentar á nostres lectors.

LA REDACCIÓ.

Tipolit. Seix.—Barcelona